

RAZILAŞDIRILMIŞDIR:

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankın

Baş direktoru

TƏSDİQ EDİLMİŞDİR:

“Qala Sığorta” Açıq Səhmdar Cəmiyyəti

İdarə Heyətinin sədri

_____ V.C.Qurbanov

_____ F. K. Allahverdiyev

«__07__» __noyabr, 2025-ci il

«__12__» may, 2025-ci il

ƏMLAK SİĞORTASI QAYDALARI

“Qala Sığorta” ASC

2025

MÜNDƏRİCAT

ƏSAS ANLAYIŞLAR.....	4
FƏSİL 1 - ÜMUMİ MÜDDƏALAR	6
1. SİĞORTA SİNFİ	6
2. SİĞORTA PREDMETİ	6
3. SİĞORTA OBYEKTİ.....	6
4. SİĞORTA MƏBLƏĞİ	6
5. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNİN BAĞLANMASI	7
6. SİĞORTA HAQQI	7
7. AZADOLMA MƏBLƏĞİ	7
8. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNƏ ƏLAVƏ VƏ DƏYİŞİKLİKLƏRİN EDİLMƏSİ	8
9. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNƏ VAXTINDAN ƏVVƏL XİTAM VERİLMƏSİ	8
10. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNƏ VAXTINDAN ƏVVƏL XİTAM VERMƏNİN NƏTİCƏLƏRİ	9
11. TƏRƏFLƏRİN HÜQUQ VƏ VƏZİFƏLƏRİ:	9
12. SİĞORTA RİSKİNDƏKİ DƏYİŞİKLİKLƏR	11
13. SİĞORTA HADİSƏSİ BAŞ VERDİKDƏ SİĞORTALININ VƏZİFƏLƏRİ	11
14. SİĞORTA HADİSƏSİNİN TƏSDİQİ	12
15. ZƏRƏRİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ.....	12
16. SİĞORTA ÖDƏNİŞİ.....	13
17. SİĞORTA ÖDƏNİŞİNİN VERİLMƏSİNDƏN İMTİNANIN ƏSASLARI	14
18. SUBROQASIYA HÜQUQU	15
19. TƏRƏFLƏRİN MƏSULİYYƏTİ.....	15
20. İŞ SİRLƏRİNİN GİZLİ SAXLANILMASI.....	15
21. MÜBAHİSƏLƏRİN HƏLLİ QAYDASI	15
22. XÜSUSİ ŞƏRTLƏR.....	16
FƏSİL 2 - ƏMLAKIN YANGINDAN VƏ DİGƏR RİSKLƏRDƏN SİĞORTASI	17
23. SİĞORTALANAN ƏMLAKIN HİSSƏLƏRİ (TİKİLİLƏR)	17
24. SİĞORTA TƏMİNATI İLƏ ƏHATƏ OLUNMAYAN ƏMLAK	17
25. STANDART SİĞORTA RİSKLƏRİ.....	18
26. ƏLAVƏ SİĞORTA RİSKLƏRİ.....	20
27. SİĞORTA RİSKLƏRİNDƏN İSTİSNALAR	23

FƏSİL 3 - ƏMLAKIN BÜTÜN RİSKLƏRDƏN SİĞORTASI	25
28. SİĞORTA TƏMİNATI	25
29. SİĞORTA TƏMİNATI İLƏ ƏHATƏ OLUNMAYAN ƏMLAK	25
30. SİĞORTA TƏMİNATINDAN İSTİSNALAR.....	25

ƏSAS ANLAYIŞLAR

Sığortalı – sığorta haqqı ödəyən, sığorta obyektinin sığorta etdirilməsində sığorta marağı olan sığorta müqaviləsinin tərəfi;

Sığortaçı – sığorta fəaliyyətini həyata keçirmək üçün müvafiq lisenziyaya malik olan, sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulan sığorta hadisəsi baş verdiyi halda qanunvericiliklə və ya müqavilə ilə müəyyən olunmuş qaydada sığorta ödənişini vermək öhdəliyi daşıyan sığorta müqaviləsinin tərəfi olan yerli hüquqi şəxs;

Faydalanan şəxs – sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq sığorta ödənişi verilməli olan şəxs;

Aktuari – qanunvericiliyə uyğun olaraq iqtisadi-riyazi hesablamalar aparmaqla sığorta haqlarının hesablanması üçün əsaslarını müəyyən edən, həmçinin sığorta ehtiyatlarını hesablayan mütəxəssis;

Sığorta hadisəsi – qanunvericiliyə və ya sığorta müqaviləsinə görə sığorta ödənişinin sığortalıya, sığorta olunana və ya digər faydalanan şəxslərə ödənilməsi üçün əsas olan, sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində baş verən hadisə və ya yaranan hal;

Sığorta tələbi – sığorta hadisəsi baş verdikdə sığortalının, sığorta olunanın və ya faydalanan şəxsin sığortaçıya öz vəzifələrini qanunvericiliyə və sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq icra etməsi barədə müraciəti;

Sığorta ödənişi – sığorta hadisəsi baş verdikdə, qanunvericiliyə, həmçinin sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq sığortaçı tərəfindən ödənilən maliyyə kompensasiyası;

Sığorta marağı – sığorta hadisəsinin baş verəcəyi təqdirdə sığortalının maliyyə itkisinə məruz qalması ehtimalı və onun obyektini sığorta etdirmək hüququnun əsaslandığı mənafeidir.

Sığorta haqqı – risklərin qəbul edilməsi və ya bölüşdürülməsi müqabilində sığorta qanunvericiliyinə uyğun olaraq, sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulan qaydada sığortalının sığortaçıya ödəməli olduğu pul məbləği;

Sığorta riski və ya risk – sığorta obyektinə bağlı itkilərin və ya zərərlərin yaranmasına səbəb olan hadisənin baş verməsi və ya halın yaranması ehtimalı, həmçinin bu ehtimala qarşı sığortaçının üzərinə götürdüyü öhdəlik;

Sığorta tarifi – sığorta haqqının hesablanması üçün aktuari hesablamalarına əsasən müəyyən edilən faiz dərəcəsi;

Qismən sığorta - Müqavilədə müəyyən edilmiş sığorta məbləği sığorta dəyərindən az olduğu halda sığortaçı zərərin əvəzini sığorta məbləğinin sığorta dəyərinə olan nisbətində ödəyir.

Sığorta müqaviləsi – sığortalının müvafiq sığorta haqqı ödəməsi müqabilində sığorta obyektinin məruz qala biləcəyi risklərlə bağlı itkilərin, dəyən zərərin əvəzinin və ya razılaşdırılan pul məbləğinin müəyyən bir hadisənin baş verməsi əsasında ödənilməsinin sığortaçı tərəfindən öhdəlik kimi götürülməsi şərtlərinin təsbit edildiyi razılaşma;

Sığorta şəhadətnaməsi – sığorta müqaviləsinin bağlanması faktını təsdiq edən, sığortaçı tərəfindən sığortalıya və (və ya) sığorta olunana verilən sənəd;

Sığorta müddəti – sığorta risklərinin sığortalanmış hesab olunduğu müddət;

Azadolma məbləği – Azadolma məbləği, sığorta hadisəsi nəticəsində yaranan itkilərin və ya dəyən zərərin sığorta təminatı ilə əhatə olunmayan və sığortalının üzərində qalan hissədir.

Mühüm şərtlər (Warranties) – Sığorta müqaviləsində, yaxud Sığorta şəhadətnaməsində göstərilmiş və Sığortalı tərəfindən yerinə yetirilməməsi Sığortaçının sığorta ödənişi verməkdən imtina etməsi və ya Sığorta müqaviləsinə xitam verilməsi üçün əsas olan şərtlər.

Bərpa xərcləri - eyni yerdə və sığorta hadisəsi baş verənə qədər malik olduğu eyni şəraitdə binanın bənzərinin inşa edilməsi xərcləri.

Sığorta ərazisi – sığorta obyektinin sığortalanmış hesab olunduğu müəyyən ərazi həddləri.

Əhəmiyyətli hallar – sığortaçının müqavilədən imtina etmək və ya onu məzmunu dəyişdirilmiş şəkildə bağlamaq qərarına təsir göstərə bilən hallar.

Əmlakın tam məhv olması - Əmlakın tam məhv olması dedikdə, həmin əmlakın sığorta hadisəsindən əvvəlki vəziyyətə çatdırılması üçün təmiri və ya bərpasına tələb olunan xərclərin sığorta müqaviləsində müəyyən edilmiş həddən (əgər şəhadətnamədə əmlakın dəyəri müəyyən edilməmişdirsə bu dəyərdən, edilməmişdirsə sığorta məbləğindən) çox olması başa düşülür.

Əmlakın qalıqları – əmlakın tam məhv olması halında hər hansı formada əmtəə dəyəri daşımaqla istifadə üçün yararlı olub daşına bilən hissələr.

Ekspropriasiya - Əmlakın (mülkün) dövlət hakimiyyəti orqanları tərəfindən məcburi surətdə (əvəzsiz, yaxud haqqı ödənilməklə) özgələşdirilməsi.

Rekvizisiya - təbii fəlakətlər, texnoloji qəzalar, epidemiyalar baş verdikdə və fəvqəladə xarakter daşıyan digər hallarda müvafiq dövlət orqanlarının qərarı ilə mülkiyyətçidən əmlak qanunla müəyyənləşdirilmiş qaydada və şərtlərlə, dəyəri mülkiyyətçiyə ödənilməklə cəmiyyətin mənafeləri üçün alınmasıdır.

FƏSİL 1 - ÜMUMİ MÜDDƏALAR

1. SİĞORTA SİNFİ

- 1.1 Sığorta obyektinə görə əmlak sığortasına aid olan əmlakın yanğın və digər risklərdən sığortası sinfinə aiddir.

2. SİĞORTA PREDMETİ

- 2.1. Sığorta predmeti dedikdə sığorta müqaviləsində, yaxud sığorta şəhadətnaməsində göstərilmiş sığortalanmış əmlak(lar) başa düşülür.

3. SİĞORTA OBYEKTİ

- 3.1. Bu qaydalara əsasən sığorta obyektı, sığorta müqaviləsində göstərilmiş sığorta predmetinə sığortalının, sığorta olunanın və ya faydalanan şəxsin sahibliyi, ondan istifadə etməsi və (və ya) ona sərəncam verməsi ilə bağlı əmlak mənafevidir.

4. SİĞORTA MƏBLƏĞİ

- 4.1. Sığorta məbləği sığortaçı ilə sığortalı arasında razılaşdırılaraq müəyyənləşdirilir və sığortaçının öhdəliyinin son həddidir.
- 4.2. Sığorta şəhadətnaməsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, sığorta məbləği sığortanın qüvvədə olduğu müddət ərzində baş verən bütün sığorta hadisələri ilə əlaqədar verilən sığorta təminatı ödənişinin maksimum miqdarını müəyyən edir.
- 4.3. Sığorta məbləği sığortalanmış əmlakın sığorta dəyərini aşmamalıdır. Belə dəyər sığorta müqaviləsi bağlandığı anda əmlakın yerləşdiyi yerdəki həqiqi dəyəridir.
Həqiqi dəyər aşağıdakı qaydada müəyyənləşdirilir:
 - 4.3.1. avadanlıq, inventarlar və əşyalar üçün – köhnəlmə dərəcəsi nəzərə alınmaqla sığortalı olan əşyaya tam analogi olan əşyanın əldə edilməsi dəyəri;
 - 4.3.2. binalar (tikililər) üçün – köhnəlmə dərəcəsi və istismar-texniki vəziyyəti nəzərə alınmaqla sığortalı olan binaya (tikiliyə) tam analogi olan binanın (tikilinin) həmin yerdə tikilmə dəyəri;
 - 4.3.3. incəsənət əsərləri və kolleksiyalar üçün - ekspert qiymətləndirməsi, həmçinin incəsənət əsərlərinin və antikvariatın auksion satışı qiymətləri əsasında;
 - 4.3.4. qiymətli metallardan və qiymətli daşlardan istehsal edilmiş məmulatlar üçün – ekspert qiymətləndirməsi məbləği.
- 4.4. Sığorta müqaviləsində göstərilmiş sığorta məbləği sığorta dəyərindən artıq olduğu halda, müqavilə sığorta məbləğinin sığorta dəyərindən artıq olduğu hissədə etibarsız sayılır.
- 4.5. Sığorta müqaviləsi bağlanan andakı həqiqi, yəni sığorta dəyərindən artıq məbləğdə əmlakın eyni risklərdən iki və ya daha çox sığortaçıda sığortalı olması halında (ikili və ya çoxqat sığorta halında), sığorta hadisəsinin baş verdiyi zaman dəyən zərər üzrə sığortaçılardan hər biri onunla bağlanmış sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulmuş sığorta məbləğinə mütənasib qaydada, ümumilikdə sığorta dəyərindən artıq olmamaq şərti ilə öhdəlik daşıyır.
- 4.6. Əmlakın sığortası üzrə müqavilədə müəyyən edilmiş sığorta məbləği sığorta dəyərindən az olduğu halda (qismən sığorta halında), sığortaçı zərərin əvəzini sığorta məbləğinin sığorta dəyərinə olan nisbətində ödəyir, bir şərtlə ki, qismən sığorta barədə müddəa sığorta müqaviləsində əks edilmiş olsun.
- 4.7. Sığorta hadisəsi nəticəsində qismən sığortalı olmuş əmlakın tam məhv olması halında sığorta məbləği bütünlüklə ödənildikdə, sığorta predmetinin qalıqlarına olan hüquq sığortaçıya sığorta ödənişi məbləğinin sığorta dəyərinə olan nisbətində keçir.
- 4.8. Sığorta məbləğinin həqiqi dəyərə uyğunluğu təqdim olunmuş sənədlər əsasında və ya ekspert qiymətləndirilməsi yolu ilə sığorta müqaviləsində göstərilmiş hər bir sığortalı əmlak vahidi üzrə ayrıca və ya əmlak vahidləri məcmusu üzrə müəyyənləşdirilir.

5. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNİN BAĞLANMASI

- 5.1. Sığorta müqaviləsinin bağlanması
- 5.1.1. Sığorta müqaviləsinin bağlanması üçün sığortalı ərizə formasını dolduraraq sığortaçıya təqdim edir.
- 5.1.2. Sığorta müqaviləsinin bağlanması faktı sığorta qaydaları əlavə edilməklə, sığortalıya verilən sığorta şəhadətnaməsi ilə təsdiq edilir.
- 5.1.3. Sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, sığorta haqqının ilk hissəsinin və ya tam ödənilməsi halında, sığorta təminatının müddəti sığorta müqaviləsinin bağlandığı gün saat 00:01-dən başlanır və sığorta müqaviləsinə əsasən həmin müqavilənin qüvvədə olduğu sonuncu gün saat 23:59-da başa çatır.
- 5.1.4. Sığorta yalnız sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində baş verən sığorta hadisələrini əhatə edir.
- 5.2. Sığorta müqaviləsinin tərəfləri
- 5.2.1. Sığortaçı - Bu qaydalara əsasən sığortaçı dedikdə "Qala Sığorta" ASC başa düşülür.
- 5.2.2. Sığortalı - Bu qaydalara əsasən sığorta predmetinə münasibətdə əmlak maraqları olan hər hansı bir fiziki və ya hüquqi şəxs hesab olunur. Bu qaydalar daxilində sığortalının hərəkətlərinə onun işçilərinin, rəsmi şəxslərinin, o cümlədən Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə, "Sığorta fəaliyyəti haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa, sığorta müqaviləsinə, vəkalətnaməyə (etibarnaməyə) və ya vəzifə öhdəliklərinə əsasən sığortalı adından çıxış etmək səlahiyyəti olan digər nümayəndələrinin hərəkətləri də aid edilir.
- 5.2.3. Faydalanan şəxs - Sığortalı sığorta müqaviləsi bağlayarkən istənilən şəxsi (şəxsləri) faydalanan şəxs kimi təyin etmək, habelə sığorta hadisəsi baş verənədək onu dəyişdirmək hüququna malikdir.. Faydalanan şəxs təyin edildikdə faydalanan şəxsin adı sığorta müqaviləsində göstərilməlidir. Sığorta müqaviləsinin faydalanan şəxsin xeyrinə bağlanması sığortalını müqaviləyə əsasən vəzifə və öhdəliklərindən azad etmir.

6. SİĞORTA HAQQI

- 6.1. Sığorta haqqı sığorta tariflərinə əsasən hesablanır.
- 6.2. Sığorta haqqı bir dəfəyə və ya tərəflərin razılığına əsasən hissə-hissə ödənilə bilər.
- 6.3. Müqavilədə başqa cür nəzərdə tutulmamışdırsa, sığorta müqaviləsi sığorta haqqının ilk hissəsinin və ya tam ödənilməsindən sonra qüvvəyə minir.
- 6.4. Sığorta haqqı və ya onun növbəti hissəsi sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulmuş müddətdə ödənilmədikdə və ya sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulduğundan daha az məbləğdə ödənildikdə:
 - Bu halda sığortaçı onun ödənilməsi üçün Mülki Məcəllənin tələbini nəzərə alaraq, yazılı surətdə 15 (on beş) günədək əlavə müddət müəyyən edə bilər;
- 6.5. Hər bir halda sığorta haqqı və ya onun razılaşdırılmış ilk hissəsi sığorta müqaviləsi bağlandığı gündən 1 (bir) aydan gec olmayaraq ödənilməlidir.
- 6.6. Sığortalı sığorta haqqını və ya onun növbəti hissəsini sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulmuş müddətdə ödəmədikdə, sığortaçı sığorta müqaviləsinə xitam verə bilər.

7. AZADOLMA MƏBLƏĞİ

- 7.1. Sığorta müqaviləsində şərtli və ya şərtsiz azadolma məbləği, sığortalı ilə sığortaçı arasındakı razılığa əsasən müəyyən oluna bilər.
- 7.2. Şərtli azadolma məbləğinin nəzərdə tutulması halında, sığorta hadisəsi nəticəsində dəyən zərərin həcmi həmin məbləğdən çox olduqda, zərər məbləğindən azadolma məbləği çıxılmaz.
- 7.3. Şərtsiz azadolma məbləği nəzərdə tutulduqda, həmin məbləğ hər bir halda zərər, qismən sığorta halında isə sığortaçının zərər məbləğindəki payından çıxılır.
- 7.4. Sığorta müqaviləsi qüvvədə olduğu müddət ərzində bir neçə sığorta hadisəsi baş verdikdə azadolma məbləği hər bir hadisə üzrə tətbiq olunur.

8. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNƏ ƏLAVƏ VƏ DƏYİŞİKLİKLƏRİN EDİLMƏSİ

Sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində sığortalı və sığortaçı müqavilənin müəyyən şərtlərinin dəyişdirilməsi, həmçinin ona müəyyən əlavələr edilməsi barədə razılığa gələ bilirlər.

9. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNƏ VAXTINDAN ƏVVƏL XİTAM VERİLMƏSİ

9.1. Sığorta müqaviləsinə aşağıdakı hallarda xitam verilir:

9.1.1. sığorta predmeti artıq mövcud olmadıqda;

9.1.2. aşağıdakı hallar istisna olmaqla, sığortalı fiziki şəxs öldükdə və ya sığortalı hüquqi şəxs ləğv olunduqda:

9.1.2.1. əmlak sığortası müqaviləsinə bağlamış sığortalı sığorta müqaviləsi bağlayarkən sığortalanmış əmlakı qəbul edəcək hər hansı şəxsi təyin etmiş olduğu, habelə sığorta hadisəsi baş verəndə sığortaçının razılığı ilə onu dəyişdirmiş olduğu hallarda sığortalı fiziki şəxs vəfat edərsə, onun həmin müqavilə üzrə hüquq və vəzifələri bu qaydalarla ilə müəyyən olunmuş vərəsəlik qaydasında sığortalanmış əmlakı qəbul edən şəxsə keçir;

9.1.2.2. qanunvericilikdə və ya müqavilədə başqa şərtlər müəyyən edilməmişdirsə, sığortalının hüquq və vəzifələri sığorta predmeti olan miras əmlakın yeni mülkiyyətçisinə, sahibinə və ya istifadəçisinə həm onun özünün, həm də sığortaçının müqavilədə rəsmiləşdirilən razılığı ilə keçir;

9.1.2.3. sığortalı olan hüquqi şəxs sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu dövrdə yenidən təşkil edildikdə onun həmin müqavilə üzrə hüquq və vəzifələri müvafiq hüquq varisinə keçir.

9.1.3. Sığorta müqaviləsi üzrə sığortalı olmayan sığorta olunan vəfat etdikdə sığortalının onun başqası ilə əvəz olunması təklifinə sığortaçı etiraz etdikdə;

9.1.4. Qanunvericilikdə, yaxud sığorta müqaviləsində digər hal nəzərdə tutulmamışdırsa, sığortalanmış əmlak özgəninkiləşdirilərkən sığortaçı sığortalının hüquq və vəzifələrinin əmlakın yeni mülkiyyətçisinə, sahibinə və ya istifadəçisinə keçməsinə etiraz etdikdə; əmlak özgəninkiləşdirilərkən sığortaçı sığortalının hüquq və vəzifələrinin əmlakın yeni mülkiyyətçisinə, sahibinə və ya istifadəçisinə keçməsinə etiraz etmədikdə əlavə sığorta haqqı ödənilmədən sığorta müqaviləsi üzrə sığortalı dəyişdirilir;

9.1.5. sığorta hadisəsinin baş verməsi ehtimalı olmadıqda və sığorta riskinin mövcudluğu, səbəbi sığorta hadisəsi olmayan hallara görə başa çatdıqda;

9.1.6. sığortaçı sığortalı qarşısında öz öhdəliklərini tam olaraq yerinə yetirdikdə;

9.1.7. sığortalı sığorta haqqını sığorta müqaviləsində müəyyən edilən qaydada ödəmədikdə;

9.1.8. sığorta marağı artıq mövcud olmadıqda;

9.1.9. sığortalı və ya sığortaçı sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verilməsi tələbi ilə çıxış etdikdə.

9.2. Sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu dövrdə sığortalı məhkəmənin qərarı ilə fəaliyyət qabiliyyəti olmayan hesab edilmişdirsə, yaxud onun fəaliyyət qabiliyyəti məhkəmənin qərarı ilə məhdudlaşdırılmışdırsa, mülki məsuliyyət sığortası üzrə müqavilə məhkəmənin müvafiq qərarının qüvvəyə mindiyi andan xitam verilmiş hesab edilir, digər hallarda isə belə sığortalının hüquq və vəzifələrini onun qəyyumu və ya himayəçisi həyata keçirir.

9.3. Bu maddədə göstərilən hallarda sığorta müqaviləsinə xitam verilməsi üçün əsas olan şərait yarandıqda bu qaydaların 9.4-cü bəndi nəzərə alınmaqla müqaviləyə xitam verilməsində maraqlı olan tərəf dərhal digər tərəfi bu barədə xəbərdar etməlidir.

9.4. Sığorta müqaviləsinə bu qaydaların 9.1.9-cu maddəsinə uyğun olaraq sığortalının və ya sığortaçının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verilərək bu barədə bir tərəf digərinə ən azı 30 gün əvvəl (sığorta müqaviləsi beş ildən çox müddətə bağlanmış olduqda 60 gün, 3 aydan az müddətə bağlanmış olduqda isə 5 iş günü əvvəl) tələbini əsaslandırıb yazılı bildiriş göndərməlidir.

10. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNƏ VAXTINDAN ƏVVƏL XİTAM VERMƏNİN NƏTİCƏLƏRİ

- 10.1. Sığorta müqaviləsinə (qrup halında sığorta zamanı həm də müqaviləyə hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) sığortalının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə, sığortaçı həmin müqavilə üzrə (qrup halında sığorta zamanı isə müqavilənin hər hansı sığorta predmeti ilə bağlı sığorta haqqına mütənasib olan) sığorta haqqının qaytarılan hissəsindən işlərin aparılması xərclərinin müqavilənin qurtarmamış müddətinə mütənasib hissəsini çıxmaqla həmin müddət üçün sığorta haqlarını ona qaytarır. Sığortalının sığorta müqaviləsinə xitam verilməsi ilə bağlı tələbi sığortaçının sığorta müqaviləsi üzrə vəzifələrini yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, sığortaçı sığorta haqlarını (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarını) bütünlüklə sığortalıya qaytarır.
- 10.2. Sığorta müqaviləsinə (qrup halında sığorta zamanı, həm də müqaviləyə hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) sığortaçının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə o, sığorta haqlarını (qrup halında sığorta zamanı, həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarını) bütünlüklə sığortalıya qaytarır; əgər bu tələb sığortalının sığorta müqaviləsi üzrə vəzifələrini yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, sığortaçı müqavilənin qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını (qrup halında sığorta zamanı, həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarını) qaytarır. Bu halda sığortaçı sığorta müqaviləsi üzrə (qrup halında sığorta zamanı isə müqavilənin hər hansı sığorta predmeti ilə bağlı sığorta haqqına mütənasib olan) sığorta haqqının qaytarılan hissəsindən işlərin aparılması xərclərinin müqavilənin qurtarmamış müddətinə mütənasib hissəsini çıxmaqla bilər.
- 10.3. Sığorta müqaviləsinə (qrup halında sığorta zamanı, həm də müqaviləyə hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) vaxtından əvvəl xitam verildiyi halda, əgər xitam verilmə anınadək sığortaçı tərəfindən sığortalıya ödənilmiş sığorta haqqına (qrup halında sığorta zamanı, həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarına) bərabər və ya ondan çox miqdarda sığorta ödənişi verilmişdirsə, sığorta haqqı (qrup halında sığorta zamanı, həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqları) sığortalıya qaytarılmır.
- 10.4. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildiyi halda, əgər xitam verilmə anınadək ödənilmiş sığorta haqqından (qrup halında sığorta zamanı, həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarından) az miqdarda sığorta ödənişi verilmişdirsə, həmin sığorta haqqı məbləği ilə sığorta ödənişi məbləği arasındakı fərq miqdarında sığorta haqqının sığortalıya qaytarılması müvafiq olaraq bu qaydaların 10.1-ci və 10.2-ci bəndlərində nəzərdə tutulmuş qaydada həyata keçirilir.
- 10.5. Sığorta müqaviləsi bu qaydaların 9.2-ci bəndində müəyyən edilmiş məhkəmə qərarı əsasında xitam verilmiş hesab edildikdə sığortaçı həmin müqavilə üzrə işlərin aparılması xərclərini çıxmaqla müqavilənin (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını, bu qaydaların 10.3-cü və 10.4-cü bəndlərinin tələbləri nəzərə alınmaqla, sığortalının qanuni nümayəndəsinə qaytarır.

11. TƏRƏFLƏRİN HÜQUQ VƏ VƏZİFƏLƏRİ:

- 11.1. Sığortalının vəzifələri:
 - 11.1.1. sığorta haqqını vaxtında ödəmək;
 - 11.1.2. eyni əmlakla bağlı digər sığorta müqavilələri barədə sığortaçıya məlumat vermək;
 - 11.1.3. sığorta hadisəsi baş verdikdə, bu barədə Qaydaların 13.1.-ci bəndində müəyyən edilmiş qaydada sığortaçını xəbərdar etmək;
 - 11.1.4. sığorta riskinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir edə bilən risklər barədə sorğu forması sığorta müqaviləsi bağlandığı zaman sığortaçı tərəfindən sığortalıya təqdim olunur. Sığortalı öz növbəsində sorğu formasındakı sualları dürüst və düzgün şəkildə cavablandırmalı və sığorta müqaviləsi qüvvədə olan müddətdə riskin dərəcəsi dəyişilərsə bu barədə sığortaçıya məlumat verməlidir;
 - 11.1.5. mövcud qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş digər vəzifələr.

11.2. Sığortaçının vəzifələri:

- 11.2.1. sığortalını sığorta qaydaları ilə tanış etmək;
- 11.2.2. sığorta ödənişini bu Qaydaların 16.1-ci bəndində müəyyən edilmiş qaydada vermək;
- 11.2.3. sığortalı barədə məlumatı, o cümlədən kommersiya sirri olan məlumatı yaymamaq;
- 11.2.4. sığorta riskinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir edə bilən risklər barədə sorğu formasını sığorta müqaviləsi bağlandığı zaman Sığortalıya təqdim etməlidir. Əhəmiyyətli hal haqqında ərizə formasında yanlış məlumatlar olduğu sonradan aşkarlanarsa, Sığortaçı sığorta ödənişindən imtina edə bilər.
- 11.2.5. sığorta hadisəsi hesab edilə bilən, araşdırılması və ya qeydə alınması tələb olunan hadisələr barədə səlahiyyətli dövlət orqanlarına belə hadisələrin baş verməsi faktını və (və ya) səbəbini, habelə nəticələrini təsdiq edən sənədin alınması üçün yazılı sorğu vermək;
- 11.2.6. mövcud qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş digər vəzifələr.

11.3. Sığortalının hüquqları:

- 11.3.1. Sığorta müqaviləsi bağlanarkən sığortaçının müstəqil auditor tərəfindən təsdiqlənmiş illik balansı və fəaliyyətinin illik yekunlarına dair maliyyə nəticələri ilə tanış olmaq;
- 11.3.2. Sığorta müqaviləsi bağlanarkən bu Qaydalarla tanış olmaq;
- 11.3.3. Sığorta müqaviləsi üzrə istənilən açıqlamanı sığortaçıdan sorğu etmək;
- 11.3.4. Sığortaçının razılığı ilə sığorta məbləğinin və ayrı-ayrı sığorta riskləri üzrə sığorta məbləğlərinin ölçüsünə, sığorta müddətinə, sığorta haqlarının ölçüsünə dair sığorta müqaviləsinin şərtlərini dəyişdirmək. Belə dəyişikliklər sığorta müqaviləsinə əlavə sazişlə rəsmiləşdirilməlidir;
- 11.3.5. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam vermək;
- 11.3.6. Sığorta şəhadətnaməsi itdikdə və ya məhv olduqda onun dublikatını sığortaçıdan tələb etmək;
- 11.3.7. Bu Qaydalarda, sığorta müqaviləsində, və qanunvericilikdə nəzərdə tutulan digər hüquqlardan istifadə etmək.

11.4. Sığortaçının hüquqları:

- 11.4.1. Sığorta müqaviləsi bağlanarkən sığortalının özünə məlum olan və / və ya etdiyi, sığortaçının müqavilədən imtina etmək, yaxud onu məzmunu dəyişdirilmiş şəkildə bağlamaq qərarına təsir göstərə bilən bütün hallar barədə sığortalıya sorğu vermək;
- 11.4.2. Sığorta hadisəsinin baş verməsi səbəblərinin araşdırması, və /və ya zərərin qiymətləndirilməsi üçün müstəqil eksperti, yaxud sığorta sahəsində yardımçı fəaliyyət göstərən şəxsi təyin etmək. Sığorta hadisəsinin araşdırılması və zərərin qiymətləndirilməsi üçün təyin olunan müstəqil ekspertlər və sığorta sahəsində yardımçı fəaliyyət göstərən şəxslər bununla bağlı sığortaçının malik olduğu bütün hüquqlardan istifadə edə bilərlər;
- 11.4.3. sığorta hadisəsinin baş verməsi ilə bağlı olan və (və ya) sığorta ödənişinin həcmi üçün müəyyənləşdirilməsi üçün lazım olan sənədləri və məlumatları bu Qaydaların 11.2.5-ci maddəsi nəzərə alınmaqla, sığortalıdan tələb etmək;
- 11.4.4. Sığorta ödənişinin ödənilməsi zamanı sığorta ödənişi məbləğindən sığortalının sığortaçıya ödəməli olduğu, vaxtı çatmış və ya gecikdirilmiş sığorta haqqı məbləğini tutmaq;
- 11.4.5. Sığortalı tərəfindən bağlanan müqavilə şərtlərinə əməl edilməsini yoxlamaq;
- 11.4.6. Sığortaçı sığorta hadisəsi ilə bağlı həm onun, həm də sığortalının maraqlarının müdafiəsi üçün öz vəkili və ya digər səlahiyyətli şəxsin təyin olunmasını zəruri hesab etdikdə - bu cür maraqların müdafiəsi üçün Sığortaçının göstərdiyi şəxslərə etibarnamə və ya digər zəruri sənədləri vermək. Sığorta hadisəsi ilə bağlı məhkəmədə sığortalının maraqlarını təmsil etmək və ya digər şəkildə Sığortalının hüquqi müdafiəsini həyata keçirmək sığortaçının öhdəliyi deyil, hüququdur. Sığortaçı məhkəmədə Sığortalının maraqlarını təmsil etməkdən imtina etdikdə, o, bu cür proseslərdə sığortalının maraqlarını müdafiə edən vəkillərin xidmətlərinin ödənilməsi üzrə faktiki xərcləri sığortalıya ödəyə bilər. Bu cür xərclər sığorta müqaviləsinin müəyyən etdiyi məsuliyyət həddində ödənilir;

- 11.4.7. Sığorta tənzimlənməsi zamanı əlavə ekspertizanın təyin edilməsi;
- 11.4.8. Sığorta riski həddində artım baş verdikdə ona mütənasib sürətdə sığorta haqqının artırılmasını, ona xitam verilməsini və ya müqavilə şərtlərinin dəyişdirilməsini Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə müvafiq qaydada tələb etmək. Bu halda tələb olunan dəyişiklik müqaviləyə əlavə tərtib olunmaqla tərəflərin qarşılıqlı razılığı əsasında imzalanması yolu ilə həyata keçirilməlidir.
- 11.4.9. Bu Qaydalarda, sığorta müqaviləsində və qanunvericilikdə nəzərdə tutulan digər hüquqlardan istifadə etmək.

12. SİĞORTA RİSKİNDƏKİ DƏYİŞİKLİKLƏR

- 12.1. Sığorta riskinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir edə bilən risklər barədə sorğu forması sığorta müqaviləsi bağlandığı zaman sığortaçı tərəfindən sığortalıya təqdim olunur. Sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində, sığortalı, sığorta müqaviləsi bağlanan zaman sığortaçıya bildirdiyi əhəmiyyətli halların dəyişməsi, həmçinin sığorta riskinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir edə bilən və ona məlum olan bütün digər hallar barədə sığortaçıya dərhal məlumat verməlidir.
- 12.2. Sığortaçı sığorta riskinin artmasına təsir edən hallar barədə məlumatı əldə etdikdən sonra aşağıda göstərilən hərəkətləri etmək hüququna malikdir:
 - 12.2.1. sığorta müqaviləsinin şərtlərini və müddəalarını dəyişmək;
 - 12.2.2. əlavə sığorta haqqının ödənilməsinə tələb etmək və ya;
 - 12.2.3. belə dəyişikliklərin baş verdiyi tarixdən sığorta müqaviləsinə xitam vermək.

13. SİĞORTA HADİSƏSİ BAŞ VERDİKDƏ SİĞORTALININ VƏZİFƏLƏRİ

- 13.1. Sığorta hadisəsinin baş verməsi barədə sığortalı və ya sığorta olunan şəxs, yaxud faydalanan şəxs hadisədən xəbər tutduqdan dərhal sonra və ya mümkün olan ən qısa müddət ərzində sığortaçıya və ya onun nümayəndəsinə, eyni zamanda həmin hadisə barədə məlumatlandırılmalı olan səlahiyyətli dövlət orqanlarına hər hansı vasitə ilə xəbər verməlidir. Sığortalı zərərin qarşısının alınması və ya təsirinin azaldılması və zərər vurulmuş əmlakın xilas edilməsi üçün bütün mümkün tədbirləri görməlidir.
- 13.2. Sığortalı sığortaçının və ya onun nümayəndələrinin zərər dəymiş əmlaka baxışın keçirilməsində və ya tədqiq edilməsində, vurulmuş zərərin səbəb və həcmnin müəyyən edilməsində, iştirakını təmin etməlidir.
- 13.3. Qaydaların 14.2-ci bəndi nəzərə alınmaqla sığortaçının tələbi ilə sığortalanmış əmlakın məhv olması və ya vurulmuş zərərin həcmi və səbəblərini müəyyənləşdirmək üçün zəruri bütün məlumat və sənədləri sığortaçıya təqdim etməlidir.
- 13.4. Sığorta müqaviləsi üzrə sığortalı aşağıdakı hallar istisna olmaqla, zərər dəymiş əmlakı sığorta hadisəsindən dərhal sonrakı vəziyyətdə sığortaçıya və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsinə təqdim etməlidir:
 - 13.4.1. zərərin qarşısının alınması və ya həcmnin azaldılması, sığorta hadisəsinin nəticələrinin aradan qaldırılması, yaxud digər fəsadlara səbəb olmaması, habelə zərər dəymiş əmlakın sonrakı itkiləri üçün təhlükə ehtimalına səbəb ola bilən nəzarətsiz halda qalmaması, başqa şəxslərin hərəkətinə və ya fəaliyyətinə mane olmaması üçün zəruri tədbirlərin görülməsi, o cümlədən bu məqsədlərlə əmlakın hadisə yerindən kənarlaşdırılması zamanı zərər dəymiş əmlakın hadisədən dərhal sonrakı vəziyyətdə saxlanması mümkün olmadıqda;
 - 13.4.2. sığortaçı sığorta hadisəsi barədə bu qaydalarda nəzərdə tutulmuş qaydada məlumatlandırıldıqdan 5 gün müddətində onun nümayəndəsi zərər dəymiş əmlaka baxış keçirmədikdə;
 - 13.4.3. digər hallarda zərər dəymiş əmlakın sığorta hadisəsindən dərhal sonrakı vəziyyətdə saxlanmamasına sığortaçının yazılı razılığı olduqda.

14. SİĞORTA HADİSƏSİNİN TƏSDİQİ

- 14.1. Sığortaçı (və ya təyin edilmiş müstəqil ekspert, yaxud sığorta sahəsində yardımçı fəaliyyət göstərən şəxs) sığorta hadisəsinin baş verməsi faktını təsdiq edən və (və ya) sığorta ödənişinin həcmının müəyyənləşdirilməsi üçün lazım olan sənədləri və məlumatları bu qaydaların 14.2-ci maddəsi nəzərə alınmaqla, sığortalıdan tələb etmək hüququna malikdir.
- 14.2. Sığorta hadisəsi hesab edilə bilən, araşdırılması və ya qeydə alınması tələb olunan hadisələr barədə səlahiyyətli dövlət orqanlarına belə hadisələrin baş verməsi faktını və (və ya) səbəbini, habelə nəticələrini təsdiq edən sənədin alınması üçün yazılı sorğu vermək sığortaçının və ya onun nümayəndəsinin vəzifəsidir.
- 14.3. Səlahiyyətli dövlət orqanları sığortaçının və ya onun nümayəndəsinin yazılı sorğusuna əsasən, sığorta hadisəsi ilə əlaqədar tələb olunan, yayılması "İnformasiya əldə etmək haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə qadağan olunmayan istənilən məlumatı sorğunun daxil olduğu tarixdən etibarən 10 gün müddətində təqdim etməlidirlər.

15. ZƏRƏRİN QİYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

- 15.1. Sığorta hadisəsi nəticəsində dəymiş zərərin miqdarını sığortalının və ya faydalanan şəxsin, yaxud onların nümayəndəsinin təqdim etdiyi sığorta tələbi əsasında mümkün olan ən qısa müddət ərzində sığortaçı müəyyən edir.
- 15.2. Sığorta hadisəsi nəticəsində dəyən zərərin sığortaçı tərəfindən qiymətləndirilməsi, habelə miqdarı barədə tərəflər arasında razılıq əldə edilmədikdə, zərərin miqdarının qiymətləndirilməsi sığorta qanunvericiliyinin tələbləri nəzərə alınmaqla, təyin olunan müstəqil ekspert tərəfindən aparılır.
- 15.3. Sığorta hadisəsinin araşdırılması və zərərin qiymətləndirilməsi üçün təyin olunan müstəqil ekspertlər və sığorta sahəsində yardımçı fəaliyyət göstərən şəxslər bununla bağlı sığortaçının malik olduğu bütün hüquqlardan istifadə edə bilərlər.
- 15.4. Əmlak dəyən zərərin məbləği aşağıdakılardan ibarətdir:
 - 15.4.1. zərər dəymiş əmlakın təmiri və ya bərpası üçün birbaşa çəkilən xərclər, yaxud həmin əmlak məhv olmuş hesab edildikdə, onun sığorta hadisəsinin baş verməsindən bilavasitə əvvəlki dəyəri;
 - 15.4.2. zərəri azaltmaq məqsədi ilə binaların, qurğuların, avadanlığın sökülməsi və başqa yerə köçürülməsi ilə bağlı xərclər;
 - 15.4.3. zərər dəymiş əmlakın daşınması, habelə onun qalıqlarının yığılması və daşınması ilə bağlı xərclər;
 - 15.4.4. sığorta hadisəsi zamanı zərəri azaltmaq məqsədi ilə görülmən tədbirlər nəticəsində əmələ gələn digər zərərlər.
- 15.5. Aşağıdakılar zərər məbləğinə aid edilmir:
 - 15.5.1. sığortalanmış əmlakın vəziyyətinin dəyişdirilməsi və ya yaxşılaşdırılmasından irəli gələn əlavə xərclər;
 - 15.5.2. müvəqqəti və ya köməkçi təmir və ya bərpa işlərindən irəli gələn xərclər;
 - 15.5.3. zəruri xərclərdən artıq çəkilən xərclər.
- 15.6. Zərər məbləğindən təmir prosesində əvəz edilən hissələrin, cihazların, aqreqlərin və detalların köhnəlməsinə görə çıxılmalar edilir.
- 15.7. Zərərin azaldılması məqsədilə çəkilən xərclər:
 - 15.7.1. Sığorta ödənişinə düşən itkilərin azaldılması məqsədilə çəkilən əsaslandırılmış xərclərin əvəzi, əgər belə xərclər zəruridirsə və ya sığortaçının göstərişlərinin yerinə yetirilməsi üçün çəkilmişdirsə, digər itkilərin əvəzinin ödənilməsi məbləği ilə birlikdə sığorta məbləğini aşmamaq şərtilə (hər bir halda 5%-dən yuxarı olmamaqla) sığortaçı tərəfindən ödənilir.
 - 15.7.2. Sığortalının itkilərin aradan qaldırılması və ya azaldılması üçün ağlabatan və mümkün tədbirləri bilərəkdən görməməsi nəticəsində baş verən itkilərin əvəzinin ödənilməsindən sığortaçı azaddır.
- 15.8. Sığorta hadisəsinin araşdırılması məqsədilə çəkilən xərclər:

- 15.8.1. Sığorta hadisəsinin səbəblərinin və şəraitinin aydınlaşdırılması, zərərlərin həcmnin müəyyən edilməsi üçün çəkilən zəruri xərclər, qanunvericilikdə nəzərdə tutulan digər hallar istisna olmaqla, sığortaçı tərəfindən ödənilir.

16. SİĞORTA ÖDƏNİŞİ

- 16.1. Sığorta ödənişinin hesablanması qaydası.

- 16.1.1. Sığortlanmış əmlaka vurulan zərərlərin həcmi müəyyən olunduqdan sonra sığorta ödənişinin hesablanması aşağıdakı yollarla həyata keçirilir:

16.1.1.1. Qismən sığorta zamanı – sığorta məbləğinin sığorta dəyərində olan nisbəti əsasında vurulmuş zərərlərə təminat verilir;

16.1.1.2. Sığorta müqaviləsində şərtsiz azadolma məbləği nəzərdə tutulduqda – şərtsiz azadolma məbləğinin miqdarı çıxılmaqla zərərlərə təminat verilir;

16.1.1.3. Sığorta ödənişinin ödənilməsi zamanı sığortaçı sığorta ödənişi məbləğindən həmin müqavilə üzrə sığortalının ona ödəməli olduğu, vaxtı çatmış və ya gecikdirilmiş sığorta haqqı məbləğini tutmaq hüququna malikdir.

16.1.1.4. Sığorta müqaviləsi üzrə sığorta ödənişlərinin ümumi məbləği əlavə sığorta haqqı ödənilərək sığorta məbləğinin bərpa olunması halı istisna olmaqla sığorta məbləğini aşmır.

- 16.2. Zərərin miqdarı barədə tərəflər arasında razılıq əldə edildikdən sonra əmlak sığortası üzrə sığorta ödənişi sığortaçının seçimi əsasında aşağıdakı formalardan hər hansı birində həyata keçirilir (ödənilir):

- 16.2.1. zərər məbləğinin pul şəklində faydalanan şəxsə ödənilməsi;

- 16.2.2. sığorta hadisəsi nəticəsində dəyən zərərin aradan qaldırılması üçün sığortalıya (sığorta olunana və ya faydalanan şəxsə) göstərilən xidmətlərin və ya satılan əşyaların dəyərində xidmət göstərənə və ya satıcıya ödənilməsi;

- 16.2.3. sığorta predmeti olan, yaxud zərərçəkmiş üçüncü şəxsə məxsus əmlakın təmiri və ya bərpası;

- 16.2.4. sığorta müqaviləsində nəzərdə tutularsa, həmin müqavilədə müəyyən edilən şərtlər əsasında sığorta predmeti olan əmlakın dəyişdirilməsi.

- 16.3. Sığortaçının bərpa metodunu seçmək hüququ.

- 16.3.1. Sığortaçı sığorta ödənişini həyata keçirmək əvəzinə öz seçimi ilə zədələnmiş və ya məhv olmuş əmlakı yaxud onun hər hansı hissəsini təbqasına və ya şərikli sığorta olarsa digər şərik sığortaçıları ilə birlikdə bərpa etmək, yaxud əvəz etmək hüququna malikdir. Lakin sığortaçı heç bir halda əmlakın sığorta hadisəsi baş verməzdən dərhal əvvəlki vəziyyətində bərpası üçün tələb olunandan, həmçinin sığortlanmış əmlak vahidi üzrə sığorta məbləğindən artıq vəsait xərcləməyə borclu deyildir.

- 16.3.2. Sığortaçı əmlakı bərpa etmək və ya əvəz etmək barədə qərar verdikdə, sığortalı öz hesabına çertyojları, spesifikasiyaları, parametrləri, miqdar göstəricilərini və belə məqsədlər üçün sığortaçıya lazım olan digər məlumatları ona təqdim etməlidir.

- 16.3.3. Əgər hakimiyyət orqanlarının qərarı üzündən sığortaçı əmlakı bərpa edə və ya dəyişdirə bilmərsə, istənilən halda yalnız elə bir məbləği ödəməyə borcludur ki, belə bir qərarın olmayacağı təqdirdə həmin əmlakın bərpası üçün həmin qədər məbləğ lazım ola bilər.

- 16.4. Sığorta ödənişinin verilməsi üçün tələb olunan sənədlər aşağıdakılardır:

- sığortalının, sığorta olunanın və ya faydalanan şəxsin sığortaçıya ünvanladığı sığorta tələbi (ərizə, müraciət);

- Sığorta şəhadətnaməsi;

- Sığorta hadisəsi hər hansı dövlət orqanında qeydiyyatda alınmalıdır baş vermiş hadisə ilə bağlı səlahiyyətli dövlət orqanlarının tərtib etdiyi sənədlər (arayış, akt, rəy və s.);

- Zərər dəymiş sığorta predmetinə mülkiyyət hüququnu və ya istifadə hüququnu təsdiq edən sənəd;

- Dəymiş zərərin məbləğini müəyyənləşdirən sənəd (zərər barədə qiymətləndirmə aktı və s)

- 16.4.1. Anbarda və/və ya ticarət zalında olan malların qeydiyyatı barədə məlumatların sığorta hadisəsindən bir gün qabaqki nüsxəsi (backup) elektron və ya yazılı formada anbar binasından və ya ticarət

- zalından کنار digər lokasiyada saxlanılmalıdır və sığorta hadisəsi baş verdiyi halda sığortaçıya təqdim olunmalıdır.
- 16.5. Sığortaçı bu qaydaların 16.4-cü maddəsində qeyd olunan sənədlərin sonuncusunu aldıqdan sonra 7 (yeddi) iş günü müddətində sığorta ödənişini həyata keçirir və ya yazılı şəkildə əsaslandırmaqla ödənişdən imtina edir.
- 16.6. Əmlakın tam məhv olması halında Sığortalı qalıq əmlakdan imtina etmirsə, əmlakın qalıqlarının dəyəri sığorta ödənişi məbləğindən çıxılır. Lakin imtina edərsə, sığortaçı sığortalanmış əmlakın məhv olmasına görə müvafiq ödəniş verdikdən sonra sığortalının həmin qalıq əmlaka olan hüquqları sığortaçıya keçir. Sığortalı həmin hüquqların sığortaçıya keçməsi üçün bütün zəruri tədbirləri görməyə borcludur.
- 16.7. Sığortalı və ya Faydalanan şəxs zərərin ödənişini üçüncü şəxslərdən aldıqda, sığortaçı ancaq sığorta şərtlərinə əsasən ödənilməli məbləğlə üçüncü şəxslərdən alınmış məbləğ arasındakı fərqi ödəyir. Sığortalı bu cür məbləğləri aldığı barədə sığortaçıya dərhal məlumat verməlidir.
- 16.8. Sığorta müqaviləsində müəyyən edilmiş sığorta məbləği həmin müqavilə üzrə verilmiş sığorta ödənişi həcmində azalmış hesab olunur, lakin sığorta müqaviləsi üzrə təminat qismən sığorta təminatı sayılmır. Sığorta qanunvericiliyində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, bu zaman sığorta müqaviləsinə sığorta məbləğinin azalması ilə bağlı dəyişiklik etmək vacib deyil. Sığortalı əlavə sığorta haqqı ödəməklə, sığorta məbləğini bərpa edə bilər.
- 16.9. Bu qaydalarda nəzərdə tutulan sığorta hadisələri baş verərkən, sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulmuş məbləğdə azadolma məbləği sığorta ödənişi məbləğindən çıxılır.
- 16.10. Sığortaçı sığortalanmış əmlaka dəymiş zərəre görə sığorta ödənişini yuxarıda göstərilən qaydada, lakin sığorta məbləği həddində həyata keçirir.

17. SİĞORTA ÖDƏNİŞİNİN VERİLMƏSİNDƏN İMTİNA NIN ƏSASLARI

- 17.1. Sığortaçı sığorta ödənişinin verilməsindən aşağıdakı hallarda imtina edir:
- 17.1.1. Bu qaydaların 13.1-ci maddəsinin tələblərinə əməl edilməməsi nəticəsində sığortaçının hadisənin sığorta hadisəsi olub-olmamasını müəyyənləşdirmək imkanından məhrum olması;
- 17.1.2. Mülki Məcəllədə, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş məsuliyyəti istisna edən hallardan başqa, sığortalının, müvafiq hallarda zərərçəkənin müvafiq hadisənin baş verməsinə yönələn qəsdən etdiyi hərəkəti və ya hərəkətsizliyi, habelə hadisə ilə birbaşa səbəb əlaqəsində olan qəsdən cinayət törətməsi;
- 17.1.3. Müqavilə ilə hərbi risklərin sığortalanması nəzərdə tutulmadıqda hadisənin baş verməsinin hərbi əməliyyatlar və ya hərbi xarakterli tədbirlər hesab edilən halların nəticəsi olması;
- 17.1.4. Sığortalının sığortalanmış əmlaka dəyən zərərin qarşısını almaq və ya həcmi azaltmaq üçün lazımi və mümkün tədbirləri görmək iqtidarında olduğu halda, həmin tədbirləri qəsdən görməməsi; bu zaman sığorta ödənişindən o həcmdə imtina edilə bilər ki, sığortalı mümkün tədbirləri görmüş olsaydı, zərərin miqdarı həmin həcmdə azalmış olardı;
- 17.1.5. Zərər dəymiş əmlakın sığortaçıya təqdim edilməsi ilə bağlı bu qaydaların 13.4-cü maddəsinə riayət edilməməsinin sığortaçını zərərin həcmi müəyyənləşdirmək imkanından tam və ya qismən məhrum etməsi;
- 17.1.6. Sığorta predmeti, həmçinin sığorta olunan şəxs və (və ya) sığorta hadisəsi barəsində sığortalının sığortaçıya qəsdən yanlış məlumat verməsi nəticəsində sığortaçının sığorta riskini qiymətləndirmək, həmçinin sığorta hadisəsinin səbəblərini və (və ya) dəyən zərərin həcmi müəyyənləşdirmək imkanından tam və ya qismən məhrum olması;
- 17.1.7. Əmlakın sığortası üzrə sığortalı, sığorta olunan və ya faydalanan şəxsin zərərin əvəzini tam olaraq zərər dəyməsində təqsirli olan şəxsdən alması; zərərverən zərərin əvəzini qismən ödəmiş olduqda sığorta ödənişindən ödənilmiş məbləğ həcmində imtina edilir.
- 17.1.8. Baş vermiş hadisənin sığorta müqaviləsinə görə sığorta hadisəsi hesab edilməməsi;

- 17.1.9. Sığorta haqqının növbəti hər hansı bir hissəsinin müqavilədə nəzərdə tutulmuş ödənilməsi müddəti başa çatdıqdan 15 gün sonra, bu qaydaların 6.5-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş halda isə sığortaçının müəyyən etdiyi müddətin başa çatmasından 3 gün sonra sığorta hadisəsinin baş verməsi halında sığorta haqqının müvafiq hissəsi ödənilməmiş olduqda;
- 17.1.10. Sığorta müqaviləsində və ya sığorta şəhadətnaməsində nəzərdə tutulan mühüm şərtlərin sığortalı tərəfindən yerinə yetirilməməsi, yaxud da sığortalının belə şərtlərə əməl etməməsi;
- 17.1.11. Bu qaydaların 11.1.4-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş məlumatların yanlışlığı sığorta müqaviləsi bağlanarkən sığortaçıya məlum olduqda və ya sığortalı yanlış məlumatların verilməsində təqsirli olmadıqda, habelə tələb olunan məlumata sığortalının cavab verməməsinə baxmayaraq sığorta müqaviləsi bağlanmış olduğu halda sığortaçı sığorta ödənişinin verilməsindən imtina üçün yanlış məlumatın verilməsi və ya tələb olunan məlumatın verilməməsi faktına əsaslanıb bilməz.
- 17.1.12. Bu qaydaların 17.1.5-ci maddəsində müəyyən edilmiş hallarda sığortaçı zərərin həcmi müəyyənləşdirmək imkanından tam və ya qismən məhrum olduqda belə, aşkar faktlarla sübut olunan həcmdə sığorta ödənişindən imtina edə bilməz.
- 17.1.13. Mülki Məcəllədə, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş məsuliyyəti istisna edən hallardan başqa, sığorta hadisəsi onun baş verməsinə yönələn, sığorta müqaviləsi üzrə sığortalı və (və ya) sığorta olunan hesab edilməyən faydalanan şəxsin qəsdən etdiyi hərəkəti və ya hərəkətsizliyi nəticəsində baş verdikdə, həmin faydalanan şəxs sığorta ödənişini almaq hüququndan məhrum olur.

18. SUBROQASIYA HÜQUQU

- 18.1. Subroqasiya hüququ sığorta ödənişi almış şəxsin ona dəymiş zərərə görə məsuliyyət daşıyan şəxsə qarşı malik olduğu hüquqlardan və vasitələrdən həmin ödənişi vermiş sığortaçının istifadə etmək hüququdur.
- 18.2. Faydalanan şəxsin zərərverən şəxsə qarşı zərərin əvəzini ödəmək tələbi (iddiası) ilə bağlı hüquq əmlak sığortası üzrə sığorta ödənişini vermiş sığortaçıya subroqasiya qaydasında onun verdiyi sığorta ödənişi məbləğində keçir.
- 18.3. Faydalanan şəxs sığorta ödənişini aldıqda, subroqasiya hüququnun həyata keçirilməsi üçün özündə olan bütün lazımi sənədlərlə sığortaçını təmin etməlidir.
- 18.4. Faydalanan şəxs zərərverən şəxsə qarşı iddiadan və ya tələbi təmin edən hüquqlardan, yaxud lazımi sənədləri sığortaçıya verməkdən imtina etdikdə, sığortaçı sığorta ödənişi verməkdən zərərverən şəxsdən subroqasiya qaydasında ala biləcəyi məbləğ həcmində azad edilir.
- 18.5. Sığortaçı subroqasiya hüququndan zərərverən şəxsin özünə və (və ya) müvafiq sığorta hadisəsi ilə bağlı risklər üzrə həmin şəxsin məsuliyyətini sığortalamış sığortaçıya, həmçinin qanunvericiliyə əsasən, dəyən zərərə görə sığortalı və ya faydalanan şəxs qarşısında maddi məsuliyyət daşıya bilən digər şəxsə qarşı istifadə edə bilər.

19. TƏRƏFLƏRİN MƏSULİYYƏTİ

- 19.1. Bu qaydaların şərtlərinin yerinə yetirilməməsinə və ya lazımı qaydada yerinə yetirilməməsinə görə tərəflər qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada məsuliyyət daşıyırlar.

20. İŞ SİRLƏRİNİN GİZLİ SAXLANILMASI

- 20.1. Sığortaçı, sığortalıya aid öyrəndiyi və ya iş prosesində öyrənəcəyi iş sirlərini gizli saxlamadığı halda sığortalıya dəyən maddi və ya mənəvi zərərə görə qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada məsuliyyət daşıyır.

21. MÜBAHİSƏLƏRİN HƏLLİ QAYDASI

- 21.1. Bu qaydalara əsasən bağlanmış sığorta müqaviləsindən irəli gələn bütün mübahisələr ilkin olaraq danışıqlar yolu ilə pretenziya qaydasında, tərəflər arasında razılığa gəlinmədiyi təqdirdə isə

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Banka şikayətlə müraciət etməklə, yaxud Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə müvafiq olaraq məhkəmələr vasitəsilə həll edilir.

22. XÜSUSİ ŞƏRTLƏR

22.1. Tərəflərin qarşılıqlı razılığına əsasən, Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə və bu Qaydalara zidd olmaması şərtlə, sığorta müqaviləsində əlavə şərtlər nəzərdə tutula bilər.

FƏSİL 2 - ƏMLAKIN YANGINDAN VƏ DİGƏR RİSKLƏRDƏN SİĞORTASI

23. SİĞORTALANAN ƏMLAKIN HİSSƏLƏRİ (TİKİLİLƏR)

23.1. Sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, sığortalanmış binanın (tikililərin) tərkibinə aşağıdakılar daxildir:

- 23.1.1. tikilinin özü, o cümlədən divarlar, döşəmə, tavan, qapılar və pəncərələr (şüşələr istisna olmaqla);
- 23.1.2. xarici dekorasiya;
- 23.1.3. divarların, döşəmənin, tavanın, daxili qapıların, pəncərələrin (şüşələr istisna olmaqla) daxili dekorasiyası;
- 23.1.4. sığortalanmış binanın (tikilinin) ərazisində yerləşən mühəndis qurğuları (su təchizatı sistemi, kanalizasiya, istilik sistemi, elektrik təchizatı sistemi);
- 23.1.5. yanğınsöndürmə sistemləri və qurğuları.
- 23.1.6. mənzil (ev) sığortalandığı halda, onun mühəndis avadanlıqları:
 - 23.1.6.1. elektrik təchizatı sistemi, telefon, televizor kabelləri, yanğın və mühafizə signalizasiyaları və s. buna bənzər kommunikasiya xətləri;
 - 23.1.6.2. su təchizatı və kanalizasiya sistemi;
 - 23.1.6.3. hava təmizləyici və kondisioner sistemi.
 - 23.1.6.4. istilik sistemi;
 - 23.1.6.5. sanitariya texnikası avadanlığı.

23.2. Sığortalanmış binanın (tikilinin) içərisindəki daşınar əmlak dedikdə sığorta müqaviləsinə əlavə edilən "Sığortalanmış əmlakın siyahısında" göstərilən əmlak başa düşülür.

24. SİĞORTA TƏMİNATI İLƏ ƏHATƏ OLUNMAYAN ƏMLAK

24.1. Əgər sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, aşağıda qeyd edilənlər sığorta təminatı ilə əhatə olunmur:

- 24.1.1. nağd pul;
- 24.1.2. səhmlər, istiqrazlar və digər qiymətli kağızlar;
- 24.1.3. açıq səma altında saxlanılan daşınar əmlakın oğurlanması və ya hava şəraiti ilə əlaqədar (ildırım istisna olmaqla) ona zərər dəyməsi;
- 24.1.4. iri buynuzlu mal-qara, kənd təsərrüfatı bitkiləri, meşə ağacları, qazonlar, kolluqlar;
- 24.1.5. nəqliyyat vasitələri, o cümlədən hərəkət edən avtomobil nəqliyyatı vasitələri, inşaat, kənd təsərrüfatı və sairə maşınları;
- 24.1.6. motosikletlər, mopedlər, qoşqular, dəmiryol lokomotivləri, yaşayış vaqonları, hərəkət edən evciklər və onlara aid olan əşyalar, su və hava nəqliyyatı vasitələri;
- 24.1.7. külçə halında olan qiymətli metallar, çərçivəsiz qiymətli daşlar, xəzlər, xəz məmulatları;
- 24.1.8. texniki informasiya daşıyıcıları, kompüterlər və anoloji sistemlər, xüsusən də maqnit lentləri və kassetlər, maqnit diskləri, yaddaş blokları və sairə;
- 24.1.9. əlyazmalar, planlar, çertyojlar, və digər sənədlər, mühasibat və iş kitabları;
- 24.1.10. torpaq, qazıntılar, körpülər (gəminin yan alması üçün), limanlar, körpülər, keçid çıxırları, drenaj dəhlizləri, yollar və digər döşənmiş səthlər;
- 24.1.11. tikilməkdə olan bina və tikililər;
- 24.1.12. kosmik və ya kosmosla əlaqədar risklər, o cümlədən süni peyklər, kosmik gəmilər, onların buraxılış sahələri və əsas tərkib hissələri;
- 24.1.13. təməlləri ən aşağı zirzəmi qatında, zirzəmi yoxdursa, torpağın səthində yerləşən mexanizmlər və buxar qazanları;
- 24.1.14. nüvə (atom) enerjisi qurğuları;
- 24.1.15. silah və sursat;
- 24.1.16. partlayıcı maddələr, tez alışan (yanıcı) maye və qazlar;
- 24.1.17. çox güclü zəhərlər, zəhərləyici və kəskin maddələr;
- 24.1.18. mülki dövriyyədən çıxarılmış əmlak.

25. STANDART SİĞORTA RİSKLƏRİ

25.1. Əgər sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, bu qaydalarla aşağıdakı sığorta risklərinə təminat verilir:

25.1.1. YANĞIN

“Yanğın” dedikdə maddi ziyan vuran nəzarətsiz yanma, həmçinin zərərin qarşısının alınması və ya təsirinin azaldılması üzrə zəruri və məqsədəuyğun şəkildə çəkilmiş xərclər (yanğının söndürülməsi, yayılmasının qarşısının alınması, əmlakın digər üsulla xilas edilməsi) başa düşülür.

25.1.1.1. Əmlakın aşağıdakı hallar nəticəsində zədələnməsi, məhv olması, yaxud hər hansı digər formada itkisi sığorta hadisəsi hesab olunmur:

25.1.1.1.1. sığortalanmış əmlaka təmir, emal və ya digər istehsalat məqsədləri üçün tətbiq olunan istehsal alovunun, yaxud istiliyin təsiri nəticəsində, eyni zamanda yanğın baş verməmişdirsə, belə əmlaka zərərin dəyməsi;

25.1.1.1.2. elektrik enerjisinin təsiri nəticəsində, əgər belə təsir sonrakı yanğının baş verməsinə səbəb olmur, sığortalanmış elektrik avadanlıqların yanması və ya başqa cür zərər dəyməsi;

25.1.1.1.3. zəlzələ, yeraltı alov və ya vulkan püskürməsinə görə baş verən hər hansı yanğın nəticəsində dəyən zərər;

25.1.1.1.4. əmlakların öz-özünə alışması nəticəsində baş verən zərər.

25.1.2. İLDIRIM

“İldırım” dedikdə buludlar və yer arasındakı güclü elektrik boşalması nəticəsində baş verən təbii hadisə başa düşülür.

25.1.2.1. Sığortalanmış elektrik avadanlığının ildırımın təsiri nəticəsində zədələnməsi, məhv olması, yaxud hər hansı digər formada itkisi sığorta hadisəsi hesab olunmur.

25.1.3. PARTLAYIŞ

“Partlayış” dedikdə qazların genişlənməyə meylliliyi ilə əlaqədar qısa zaman kəsiyində böyük enerji kütləsinin məhdud həcmdə boşalması ilə müşayiət olunan şiddətlə baş verən proses başa düşülür.

25.1.3.1. Əmlakın aşağıdakı hallar nəticəsində zədələnməsi, məhv olması, yaxud hər hansı digər formada itkisi sığorta hadisəsi hesab olunmur:

25.1.3.1.1. qoruyucu qapaqların qırılması, parçalanması və ya təsiri;

25.1.3.1.2. daxili yanma mühərrikinin yanma kamerasındakı partlayışı;

25.1.3.1.3. suyun təsiri ilə yaranan genişlənmə və ya qabarma nəticəsindəki qırılma və ya parçalanma.

25.1.4. NƏQLİYYAT VASİTƏLƏRİNİN, HEYVANLARIN VURMASI VƏ YA UÇAN APARATLARIN DÜŞMƏSİ

“Nəqliyyat vasitəsinin vurması” dedikdə yerə enməsinə Sığortalı tərəfindən icazə verilən təyyarələrin vurduğu ziyan və ya zədə istisna olmaqla, hava nəqliyyatı vasitəsinin, sığortalıya və ya onun işçisinə məxsus olmayan yerüstü nəqliyyat vasitəsinin, atın, ev heyvanlarının, eləcə də su nəqliyyatı vasitəsinin fiziki toxunması başa düşülür.

“Uçan aparatların düşməsi” dedikdə pilot tərəfindən idarə olunan uçan obyektlərin, onların hissələrinin, daşınan yükün, baqajın sığortalanmış əmlakın üzərinə düşməsi, yanacağın onun üzərinə axması başa düşülür.

25.1.4.1. Sığortalıya məxsus olan və ya onun istismarında olan nəqliyyat vasitəsinin təsiri nəticəsində əmlakın zədələnməsi, məhv olması, yaxud hər hansı digər formada itkisi sığorta hadisəsi hesab olunmur.

25.1.5. FIRTINA, TUFAN, QASIRĞA, DOLU

“Fırtına, tufan, qasırğa” dedikdə bu riskə fırtına, tufan, tayfun, qasırğa, tornado, siklon, bofort şkalasına əsasən 8 bal və daha yuxarı qiymətləndirilən küləklər aid edilir və sığortalanmış əmlaka və yaxınlıqdakı digər obyektlərə zərər vuran, hava kütlələrinin böyük sürətlə (60 km/s.-dan və 16,6 m/san.-dən artıq) yer dəyişməsi başa düşülür və müvafiq dövlət hidrometeoroloji qurumlarının arayışları ilə təsdiq olunur.

“Dolu” dedikdə müxtəlif ölçü və formada olan buz törəmələri şəklində atmosfer yağıntıları başa düşülür.

25.1.5.1. Əmlakın aşağıdakı hallar nəticəsində zədələnməsi, məhv olması, yaxud hər hansı digər formada itkisi sığorta hadisəsi hesab olunmur:

25.1.5.1.1. açıq pəncərələrdən, yaxud dəliklərdən, əgər həmin dəliklər bu bənddə göstərilmiş təbiət hadisələri nəticəsində yaranmamışlarsa, yağış və ya qar yağması və ya çirkab axması nəticəsində dəymiş zərər;

25.1.5.1.2. binadan (tikilidən, qurğudan) kənarda yerləşən əmlaka (məsələn, lövhələr, işıqlandırma dirəkləri, fanarlar, antenalar), dirəklər də daxil olmaqla xarici elektrik məfəillərinə, həmçinin hasarlara dəymiş zərər;

25.1.6. SEL (DAŞQIN)

“Sel (daşqın)” dedikdə qarın, buzlaqların əriməsi, böyük həcmdə yağıntıların düşməsi, dambaların və bəndlərin yuyulub aparılması ilə bağlı suyun qurunu basması, suyun normal axmasına mane olan buz yığını, küləyin əsməsi, çay yatağına dağ süxurlarının uçub tökülməsi ilə bağlı su hövzələrində suyun səviyyəsinin mövsümi və qəfil qalxması başa düşülür.

25.1.6.1. Əmlakın aşağıdakı hallar nəticəsində zədələnməsi, məhv olması, yaxud hər hansı digər formada itkisi sığorta hadisəsi hesab olunmur:

25.1.6.1.1. vurulan zərərin yeganə mümkün səbəbi olan qrunut sularının səviyyəsinin dəyişməsi;

25.1.6.1.2. şaxta, torpaq çökməsi, qabarması və ya sürüşməsi, yaxud qar uçqunu;

25.1.6.1.3. fırtına və ya hər hansı təbiət hadisəsi nəticəsində baş verib-verməməsindən asılı olmayaraq, aşağıdakılar nəticəsində dəymiş zərər:

a) hər hansı təbii və (və ya) süni su anbarlarının, göllərin, rezervuarların, kanalların və bəndlərin təbii sərhədlərindən suyun daşması;

b) dənizin su səviyyəsinin qalxması.

25.1.7. SUYUN HƏR HANSI ÇƏNDƏN VƏ YA BORUDAN AXMASI

“Suyun hər hansı çəndən və ya borudan axması” dedikdə su borularından, kanalizasiya, istilik və ya yanğın əleyhinə sprinkler sistemlərdən suyun qəfil axması, həmçinin onların qəfil və zərurət olmadan işə düşməsi başa düşülür.

25.1.7.1. Əmlakın aşağıdakı hallar nəticəsində zədələnməsi, məhv olması, yaxud hər hansı digər formada itkisi sığorta hadisəsi hesab olunmur:

25.1.7.1.1. yanğın nəticəsində yaranan yüksək temperatur nəticəsində yanğın əleyhinə sprinkler sistemin qəfil işə düşməsi;

25.1.7.1.2. sığortalanmış binanın və ya tikilinin təmiri, yaxud yenidən qurulması nəticəsində yanğın əleyhinə sprinkler sistemin qəfil işə düşməsi;

25.1.7.1.3. yanğın əleyhinə sprinkler sistemin özünün quraşdırılması, sökülməsi, təmiri və ya konstruksiyasının dəyişdirilməsi nəticəsində yanğın əleyhinə sprinkler sistemin qəfil işə düşməsi;

25.1.7.1.4. sığorta hadisəsi baş verən ana qədr sığortalının bildiyi və ya bilməli olduğu inşaat qüsurları və ya sprinkler sistemin özünün qüsurları nəticəsində yanğın əleyhinə sprinkler sistemin qəfil işə düşməsi;

- 25.1.7.1.5. yağış və ya qar suyu, binanın təmizlənməsi və ya yuyulması, təbiətlə bağlı su daşması, su basması və ya qrunut sularının səviyyəsinin qalxması nəticəsində dəyən zərər;
- 25.1.7.1.6. suyun borulardan və ya rezervuardan şaxta vurma, aşınma, yeyilmə, tədricən xarabolma, boruların və rezervuarların təmiri, köçürülməsi və ya tutumunun artırılması nəticəsində axması;
- 25.1.7.1.7. boru xətlərinin istismar müddətinin 20 ildən artıq olması;
- 25.1.7.1.8. əldən çıxmış fayda, gəlirin itirilməsi və ya digər dolayı itkilər;
- 25.1.7.1.9. Hündürlüyü 12 sm-dən az olan paletlərin üzərində yerləşdirilməyən, eləcə də zirzəmilərdə və ya digər dərin tikililərdə yerləşən anbarlarda döşəmə səviyyəsindən 20 sm-dən az məsafədə saxlanılan mallara dəyən zərər.
- 25.1.7.2. Sığortalının aşağıdakı öhdəlikləri var:
- 25.1.7.2.1. sığortalanmış binalarda və tikililərdə su kəmərləri, kanalizasiya, isitmə və yanğına qarşı sistemlərin normal istismarını, onlara vaxtlı-vaxtında texniki xidmətin göstərilməsini və təmir olunmalarını təmin etmək;
- 25.1.7.2.2. sığortalanmış binaların və tikililərin əsaslı təmir və ya digər məqsədlər üçün 60 gündən daha uzun müddətə boşaldılması halında yuxarıda qeyd olunan sistemləri söndürmək və onların sudan və buxardan vaxtında azad edilməsini təmin etmək.
- 25.1.7.3. Sığortalı 25.1.7.2-ci bəndində göstərilmiş öhdəlikləri yerinə yetirmədikdə, sığortaçı həmin yerinə yetirməmənin zərərin həcmi artırıldığı həddə sığorta ödənişini verməkdən imtina edə bilər.

25.1.8. OĞURLUQ, SOYĞUNÇULUQ, QULDURLUQ VƏ YA HƏMİN ƏMƏLLƏRƏ CƏHD

“Oğurluq və ya oğurluğa cəhd” dedikdə üçüncü şəxslər üçün bağlı və ya keçilməsi onlar üçün imkansız olan sığortalanmış binalara (tikililərə) qapı və pəncərələri sındıraraq, kilidəçandan və ya saxta açarlardan və ya digər texniki vasitələrdən istifadə edərək qanunsuz daxil olub oğurluq edilməsi və ya oğurluğa cəhd göstərilməsi nəticəsində sığortalanmış əmlakın yoxa çıxması, yaxud zədələnməsi başa düşülür.

“Soyğunçuluq və ya soyğunçuluğa cəhd” dedikdə üçüncü şəxslər tərəfindən sığortalanmış əmlakın talanmasına qarşı Sığortalının və ya onun yanında işləyən şəxslərin (ailə üzvlərinin) müqavimətini qırmaq üçün Sığortalıya və ya onun yanında işləyən şəxslərə (ailə üzvlərinə) qarşı zorakılıq tətbiq edilməsi və ya buna cəhd göstərilməsi nəticəsində sığortalanmış əmlakın yoxa çıxması, yaxud zədələnməsi başa düşülür.

25.1.8.1. “Quldurluq və ya quldurluğa cəhd” dedikdə üçüncü şəxslər tərəfindən sığortalanmış əmlakın ələ keçirilməsi məqsədilə sığortalının və ya onun yanında işləyən şəxslərin (ailə üzvlərinin) həyatı və ya sağlamlığı üçün təhlükəli zorakılıqla və ya belə zorakılıq tətbiq etmək hədəsi ilə bağlı olan basqın nəticəsində sığortalanmış əmlakın yoxa çıxması, yaxud zədələnməsi başa düşülür. Əmlakın aşağıdakı hallar nəticəsində zədələnməsi, məhv olması, yaxud hər hansı digər formada itkisi sığorta hadisəsi hesab olunmur:

- 25.1.8.1.1. inventarizasiya yoxlamasının gedişində aşkar olunan izahedilməz itkilər, çatışmazlıqlar və əskikgəlmələr;
- 25.1.8.1.2. sığortalı, onun rəhbəri, yaxud hər hansı işçisi ilə sövdələşmə nəticəsində törədilən oğurluq;
- 25.1.8.1.3. əgər sığorta müqaviləsinin başqa bölməsi ilə partlayış riskinə görə sığorta təminatı verilibsə, partlayış.

26. ƏLAVƏ SİĞORTA RİSKLƏRİ

26.1. Əgər sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulubsa, aşağıdakı risklər üzrə təminat verilə bilər:

26.1.1. TORPAQ SÜRÜŞMƏSİ VƏ TORPAQ ÇÖKMƏSİ

“Torpaq sürüşməsi” dedikdə daş və ya torpaq yığıntısının ağırlığının təsiri altında torpağın meyilli olduğu istiqamətdə maili yerdəyişməsi başa düşülür.

“Torpaq çökməsi” dedikdə torpağın sıxlaşması, qrunut sularının səviyyəsinin dəyişməsi, karst boşluqlarının, yeraltı faydalı qazıntı işləmələrinin çökməsi, torf yataqlarının yanması ilə bağlı torpağın çökməsi başa düşülür.

26.1.1.1. Əmlakın aşağıdakı hallar nəticəsində zədələnməsi, məhv olması, yaxud hər hansı digər formada itkisi sığorta hadisəsi hesab olunmur:

26.1.1.1.1. yeni tikililərin təbii çökməsi və ya batması;

26.1.1.1.2. tökmə süxurların çökməsi və ya yerdəyişməsi;

26.1.1.1.3. sahilin və ya çay yatağının yuyulması;

26.1.1.1.4. işin qüsurlu layihələndirilməsi və icrası, yaxud qüsurlu materialların istifadəsi;

26.1.1.1.5. alov, yeraltı alov, partlayış, yerüstü titrəmə, zəlzələ, hər hansı su hövzəsindən və ya kanaldan suyun axması.

26.1.1.1.6. Həmin və ya qonşu ərazidə hər hansı əmlakın dağılması, tikilməsi, təmiri və ya ona struktur dəyişikliyi edilməsi, partlatma işlərinin aparılması, qrunutun xəndəklər və qanovlar vasitəsilə yuyulması, boşluqların doldurulması, həmçinin bərk, maye və qaz faydalı qazıntıların çıxarılması.

26.1.2. ÜÇÜNCÜ ŞƏXSLƏRİN QƏRƏZLİ, QANUNA ZİDD OLAN HƏRƏKƏTLƏRİ

“Üçüncü şəxslərin qərəzli, qanuna zidd olan hərəkətləri” dedikdə digər şəxslərin əmlakına zərər vurmaq niyyəti olan, sığortalının işçiləri və ya sığortalının adından fəaliyyət göstərən şəxslər, yaxud sığortalıdan əmlakı saxlamaq, xidmət göstərmək məqsədləri üçün alan şəxslər, həmçinin oğrular, soyğunçular istisna olmaqla, istənilən şəxsin və ya şəxslərin qisas, nifrət, qəzəb və ya vandalizm motivləri ilə fəaliyyəti kimi başa düşülən «qanunsuz qərəzli hərəkətləri» başa düşülür.

26.1.2.1. Əmlakın aşağıdakı hallar nəticəsində zədələnməsi, məhv olması, yaxud hər hansı digər formada itkisi sığorta hadisəsi hesab olunmur:

26.1.2.1.1. sığortalanmış binaların konstruksiya elementlərinin zədələnməsi xaric, oğurluq və soyğunçuluqla bağlı dəyən zərər;

26.1.2.1.2. müharibə, hərbi müdaxilə, hərbi əməliyyatlar, düşmən ölkələrin fəaliyyəti, düşmənçilik və hərbi xarakterli əməliyyatlar (müharibə elan edilib-edilməməsindən asılı olmayaraq), vətəndaş müharibəsi, qiyam, xalq həyəcanları, xalq üsyanları, hərbi üsyan, iğtişas, qiyam, inqilab, hərbi və qəsb olunmuş hakimiyyətin fəaliyyəti, hərbi vəziyyət, hər hansı hakimiyyətin və ya dövlət orqanlarının, yaxud yerli orqanların göstərişi ilə sığortalanmış əmlakın müsadirəsi, milliləşdirməsi və ya rekvizisiyası, yaxud dağıdılması və ya zədələnməsi, məqsədi qanuni, yaxud hakimiyyətdə olan hökuməti devirmək və ya terrorçuluq vasitəsilə ona təsir etmək olan hər hansı bir təşkilatın adından hərəkət edən və ya belə təşkilatla bağlı olan şəxsin və ya şəxslərin hərəkətləri, tətilər, vətəndaş çaxnaşmaları, yaxud əmək iğtişaları.

26.1.3. QIYAM VƏ KÜTLƏVİ İGTİŞAŞLAR

“Kütləvi iğtişaslar” dedikdə zorakılıqların, talanların, yanğınların törədilməsi, əmlakın məhv edilməsi, odlu silahın, partlayıcı maddələrin və ya qurğuların tətbiq edilməsi, yaxud hakimiyyət nümayəndəsinə silahlı müqavimət göstərilməsi ilə müşayiət olunan böyük sayda mülki şəxslərin (izdihamın) hüquqazidd hərəkətləri başa düşülür.

“Qiyam” dedikdə ölkədə mövcud olan hakimiyyətə qarşı dövlət çevrilişi etmək məqsədi ilə hərbi qruplaşmaların silahlı çıxışı başa düşülür.

26.1.3.1. Əmlakın aşağıdakı hallar nəticəsində zədələnməsi, məhv olması, yaxud hər hansı digər formada itkisi sığorta hadisəsi hesab olunmur:

- 16.1.3.1.1. Bilavasitə kütləvi iğtişaşlarla bağlı olmayan soyğunçuluq, talan zamanı əmlakın oğurlanması;
- 16.1.3.1.2. Nəqliyyat vasitələrində olan əmlaka vurulan zərər, şüşələrin sınması, su anbarlarından suyun vurduğu zərər.
- 16.1.3.1.3. Təkbaşına və ya qanunsuz birləşmələr adından və ya onlarla birlikdə hərəkət edən şəxsin və ya şəxslər qrupunun hər hansı bir hüquqazidd, pis niyyətli və qərəzli əməlləri.

26.1.4. ZƏLZƏLƏ

“Zəlzələ» dedikdə təbii səbəblər üzündən baş verən yeraltı təkanlar və yer səthinin titrəməsi başa düşülür. Zəlzələ nəticəsində dəyən zərərlər, əgər zəlzələnin sığortanın qüvvədə olduğu ərazidə baş verməsi səlahiyyətli seysmoloji xidmət orqanları tərəfindən qeydə alınarsa, eyni zamanda gücü Rixter cədvəli ilə 6 bal və ya daha yuxarı olarsa sığorta ilə əhatə olunur.

Zəlzələnin, həmçinin zəlzələ nəticəsində baş verən yanğının səbəb olduğu, sığortalanmış əmlakın yuxarıda təsvir olunan hallarda istənilən məhv olmasına və ya zədələnməsinə münasibətdə sığorta müqaviləsində göstərilən məbləğdə ayrıca azadolma məbləği tətbiq edilə bilər.

26.1.5. ŞÜŞƏLƏRİN SINMASI

“Şüşə sınması” dedikdə bu qaydalarda istisnalar siyahısına düşməyən istənilən risklə bağlı baş verən sığorta hadisəsi nəticəsində bu qaydaların məqsədləri üçün binanın (tikilinin) bir hissəsi olan hər hansı şüşənin məhv olması və ya zədələnməsi kimi başa düşülür.

26.1.5.1. Şüşələrin aşağıdakı hallar nəticəsində zədələnməsi, məhv olması, yaxud hər hansı digər formada itkisi sığorta hadisəsi hesab olunmur:

- 26.1.5.1.1. binaya (tikiliyə) birləşdirilmiş lampaların və neon trubkaların qırılması;
- 26.1.5.1.2. səs sürəti ilə və ya daha yüksək sürətlə hərəkət edən təyyarənin, yaxud digər uçuş aparatlarının səbəb olduğu sıxma dalğası.
- 26.1.5.1.3. şüşələrin səthinin zədələnməsi (məsələn, sıyrıntı);
- 26.1.5.1.4. şüşələrin yerinin dəyişdirilməsi (daşınması, başqa yerə aparılması), müvafiq şüşə işlərinin icrası;

26.1.6. KASSADAKI NAĞD PULUN İTKİSİ

“Kassa” dedikdə nağd pulların qəbulu, verilməsi və müvəqqəti saxlanması üçün nəzərdə tutulan və bankın tövsiyələrinə əsasən təchiz olunmuş təcrid olunmuş yer başa düşülür.

Sığortalanmış pulların, qiymətli kağızların və qiymətli əşyaların sığortalının kassasında olduqları müddət ərzində bu qaydalarda istisnalar siyahısına düşməyən istənilən risklə vurulmuş zərərlərə təminat verilir.

26.1.6.1. Əmlakın aşağıdakı hallar nəticəsində zədələnməsi, məhv olması, yaxud hər hansı digər formada itkisi sığorta hadisəsi hesab olunmur:

- 26.1.6.1.1. nağd pulların və digər qiymətli əşyaların daşınması və ya nəqli;
- 26.1.6.1.2. sığortaliya məxsus olmayan kassada saxlanılan nağd pullar və digər qiymətli əşyalar;
- 26.1.6.1.3. ödəmə qabiliyyəti əlamətlərini itirmiş bank biletləri (banknotlar);
- 26.1.6.1.4. kassadan kənarda olan nağd pullar və digər qiymətli əşyalar;
- 26.1.6.1.5. vəsaitlərin sığortalının işçiləri tərəfindən oğurlanması;
- 26.1.6.1.6. nağd pulların verilməsi və ya qəbulu zaman səhvlərlə bağlı kassirin məsuliyyəti;
- 26.1.6.1.7. nağd pulların və qiymətli kağızların yox olması (çatışmaması);
- 26.1.6.1.8. Sığortalının depozitaridə saxlanan qiymətli kağızları;
- 26.1.6.1.9. Pulun qeyri-iş vaxtlarında sığortaliya məxsus olan açardan və ya onun istənilən dublikatından istifadə etməklə hər hansı seyfədən və ya seyf otağından itkisi, əgər belə açar zor və ya təhdid yolu ilə əldə edilməmişdirsə.

26.1.6.2. Mövcud olan normativ sənədlərə əsasən sığortalının aşağıdakı öhdəlikləri var:

26.1.6.2.1. nağd pulların qəbulunu və verilməsini kassa mədaxil və məxaric sənədlərinin qeydiyyatı jurnalında qeyd olunan kassa mədaxil/məxaric orderləri əsasında həyata keçirmək;

26.1.6.2.2. nağd pulların bütün daxil olmalarını və verilmələrini vəərəqləri nömrələnmiş, tikilmiş və möhürlənmiş kassa kitabında qeyd etmək;

26.1.6.2.3. Sığortalıda saxlanan bütün qiymətli kağızları nömrələnmiş, tikilmiş və möhürlənmiş və aşağıdakı rekvizitləri olan qiymətli kağızların qeydiyyatı kitabında qeyd etmək:

- Emitentin adı;
- Qiymətli kağızın nominal dəyəri;
- Alış dəyəri;
- Nömrəsi, seriyası və s.
- Alış və satış tarixləri

26.1.6.2.4. Bankın tövsiyələrinə uyğun olaraq kassanı texniki mühafizə vasitələri ilə təchiz etmək, kassa otağında pulların təhlükəsizliyini təmin etmək;

26.1.6.2.5. nağd pulları və qiymətli kağızları yanmayan, kombinasiya edilmiş və ya adi bağlanan və möhürlənən metal şkaflarda saxlamaq.

26.1.6.3. Yuxarıda qeyd olunmuş öhdəliklər Sığortalı tərəfindən icra olunmadıqda, sığortaçı sığorta ödənişi verməkdən imtina edə bilər.

26.1.7. TULLANTILARIN YIĞIŞDIRILMASI

“Tullantıların yığışdırılması” dedikdə, sığorta hadisəsi nəticəsində məhv olmuş və ya zərərə uğramış əmlakın sökülməsi, dağıdılması və ya dirək və digər vasitələrlə möhkəmləndirilməsi üçün sığortalının çəkdiyi bütün və əsaslı xərclər başa düşülür. Əgər sığorta müqaviləsi ilə başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, bu növ sığorta üzrə sığorta məbləği sığorta müqaviləsində göstərilən hər bir obyekt üzrə sığorta məbləğinin 10%-i həcmindədir. Əgər sığorta müqaviləsi ilə başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, həmin məbləğ sığorta müqaviləsində göstərilən sığorta məbləğinin tərkib hissəsidir.

26.1.7.1. Əgər sığorta müqaviləsi ilə başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, bu qaydaların “sığorta risklərindən istisnalar” maddəsinə əlavə olaraq aşağıdakılara görə sığorta təminatı verilmir:

26.1.7.1.1. əmlakın itki və ziyanə məruz qaldığı yerə qonşu olan və ya həmin yerdən aralıda olan sahədə tullantıların təmizlənməsi ilə bağlı;

26.1.7.1.2. sığorta müqaviləsi ilə sığorta olunmayan əmlaklara.

27. SIĞORTA RİSKLƏRİNDƏN İSTİSNALAR

27.1. Aşağıdakıların nəticəsində sığortalanmış əmlaka dəymiş zərərlərə görə sığorta təminatı verilmir:

27.1.1. Sığortalının qəsdən edilən hərəkətləri və kobud ehtiyatsızlığı;

27.1.2. nüvə partlayışının, şüalanmanın və radioaktiv zəhərlənmənin təsiri;

27.1.3. müqavilədə başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, müharibə, təcavüz, hərbi əməliyyatlar, xarici dövlətlərin düşmənçilik hərəkətləri, hərbi xarakterli əməliyyatlar (müharibə elan edilib-edilməməsindən asılı olmayaraq), vətəndaş müharibəsi, qiyam, tədricən xalq üsyanlarına və ya hərbi qiyamlara çevrilən xalq iğtişaşları, hərbi qiyam, inqilab, hərbi və qəsbkar hərəkətlər, hər hansı hökumət, dövlət və ya yerli hakimiyyət orqanlarının qərarı ilə əmlakın müsadirə olunması, milliləşdirilməsi, rekvizisiyası, məhv edilməsi və ya korlanması, məqsədi qanuni, yaxud hakimiyyətdə olan hökuməti devirmək və ya terrorçuluq vasitəsilə ona təsir etmək olan hər hansı təşkilatın adından və ya onunla əlaqədar fəaliyyət göstərən şəxs yaxud şəxslərin hərəkətləri;

27.1.4. tətill, nümayiş və əmək intizamsızlığı;

27.1.5. təkbaşına və ya qanunsuz birləşmələr adından və ya onlarla birlikdə hərəkət edən şəxsin və ya şəxslər qrupunun hər hansı bir hüquqa zidd, pis niyyətli və qərəzli əməlləri.

- 27.1.6. sığorta riskinin fəaliyyəti nəticəsində ortaya çıxması halları istisna olmaqla, tədricən pisləşmə, daxili çatışmamazlıq, gizli qüsurlar, həşaratların, parazitlərin vurduğu ziyan, ətraf mühitin çirklənməsi, təbii köhnəlmə, atmosferin nəmliyi və quruluğu, hərərət və rütubətin dəyişməsi, qısalma, şişmə, çəkinin itməsi, korroziya, nəm və ya quru korlanma, rəngin, quruluşun və qoxunun dəyişməsi, fermentləşmə, öz-özünə yanma.
- 27.1.7. elektrik cihazlarında, qurğularında, məftillərində və ya digər elektrik avadanlığında elektrik boşalmaları, zədələnmələr və ya nasazlıqlar;
- 27.1.8. Sığortalının sahibliyində, idarəçiliyində və ya nəzarətində olan əmlakda mexaniki sınımlar, onun düzgün olmayan şəkildə işləməsi, mərkəzəqaçma qüvvəsinin təsiri nəticəsində qırılması və parçalanması, əgər belə halların birbaşa səbəbi sığorta riskinin baş verməsi olmazsa;
- 27.1.9. Sığortalının sığorta hadisəsinin baş verməsinə səbəb ola bilən cinayət törətməsi;
- 27.1.10. sığorta müqaviləsi bağlanan zaman sığorta obyektində mövcud olan və sığortalıya məlum olan qüsurlar;
- 27.1.11. tikilinin və ya onun bir hissəsinin uçması, əgər bu, sığorta hadisəsi nəticəsində baş verməmişdirsə;
- 27.1.12. sığortalanan əmlakın sığorta hadisəsi baş verən zaman və ya ondan dərhal sonra oğurlanması;
- 27.1.13. sığortalanan əmlakın istehsal məqsədlərilə alov, isti və ya digər termik və kimyəvi təsir vasitəsi ilə emalı;
- 27.1.14. texniki təhlükəsizlik, yanğın təhlükəsizliyi, sanitariya normalarının (rütubətliyin, tozbasmanın artması, havanın hərərətinin, saxlanma şəraitinin dəyişməsi) pozulması;
- 27.1.15. səs sürəti ilə və ya daha yüksək sürətlə hərəkət edən təyyarənin, yaxud digər uçuş aparatlarının səbəb olduğu sıxma dalğası;
- 27.1.16. Sığorta şəhadətnaməsi ilə başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa təmir, tikinti, yenidənqurma işləri nəticəsində dəyən zərər;
- 27.1.17. Sığorta olunan əmlakda yanğın, hərərət və tüstü detektorlar, habelə sprinkler sistemi (-ləri) işlək vəziyyətdə olmaması, əmlakın yanğından mühafizə vasitələri ilə təmin edilməməsi, elektrik naqillərinin çəkilişi, qaz və su təchizatı sistemi qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olaraq quraşdırılmaması nəticəsində yaranan zərərlər.
- 27.2. Bu maddənin məqsədləri üçün:
- 27.2.1. «qanunsuz birləşmə» - sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu ərazidə fəaliyyət göstərən qanunla qadağan olunmuş təşkilatlar da daxil olmaqla terrorçuluqla məşğul olan istənilən təşkilatdır;
- 27.2.2. «terrorçuluq» - siyasi məqsədlərlə cəmiyyəti və ya cəmiyyətin hər hansı bir qrupunu qorxutmaq üçün güc tətbiq edilməsidir;
- 27.2.3. «öz-özünə yanma» - bəzi materialların (maddələrin, qarışıqların) alov mənbəyi olmadan təbii xarakteri ilə şərtlənən istinin materiallara davamlı təsiri nəticəsində istiliyin akkumulyasiyası və öz-özünə qızmanın nəticəsində materialların közərməsi və alışıması həddinə çatmasıdır.
- 27.3. Əgər sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, aşağıdakılar nəticəsində baş verən zərərlər bu sığorta ilə əhatə edilmir:
- 27.3.1. zəlzələ, vulkan püskürməsi və digər təbii titrəyişlər;
- 27.3.2. binanın (tikilinin) zirzəmisini su basması;
- 27.3.3. sunami.

FƏSİL 3 - ƏMLAKIN BÜTÜN RİSKLƏRDƏN SİĞORTASI

28. SİĞORTA TƏMİNATI

28.1. 29-cu və 30-cu maddələr nəzərə alınmaqla, sığortaçı sığorta müqaviləsində sığorta predmetinin yerləşdiyi ünvanda qeyd edilən əmlaka (əmlaklara) sığorta hadisənin nəticəsində zərər dəydiyi təqdirdə sığortalıya və ya faydalanan şəxsə sığorta ödənişi edəcək.

29. SİĞORTA TƏMİNATI İLƏ ƏHATƏ OLUNMAYAN ƏMLAK

29.1. Aşağıda qeyd edilən əmlaklar sığortalanan əmlakın tərkibinə daxil edilmir və sığorta təminatı ilə əhatə edilmir:

29.1.1. pul, hesablar, veksellər, valyuta, aktlar, borc sənədləri, girov kağızları və yaxud qiymətli kağızlar;

29.1.2. avtomobillər, yollarda istifadə etmək üçün nəzərdə tutulmuş nəqliyyat vasitələri (yardımçı avadanlıq və ləvazimatlar daxil olmaqla), furqonlar, qoşqular, dəmiryolu lokomotivləri və/və yaxud dəmiryol vasitələrinin hamısı (vaqonlar, parovozlar və s.), gəmilər və yaxud təyyarələr;

29.1.3. mal-qara, yetişdirilən məhsul, bar, meşə, çəmənlik, yaşıllıq, kollar, heyvanlar;

29.1.4. zərgərlik məmulatları, qiymətli daşlar, qiymətli metallar, qızıl və yaxud gümüş külçəsi, xəz, xəzlə işlənmiş əşyalar;

29.1.5. əgər sığortaçıya qabaqcadan yazılı şəkildə məlumat verilməyibse və sığortaçı bu cür əmlakı yazılı şəkildə qəbul etməyibse, nadir əşyalar, əntiq, nadir kitablar və yaxud incəsənət əsərləri;

29.1.6. torpaq, torpaq dəyərləri, qazıma yerləri, pirsilər, körpülər (gəminin yan alması üçün), doklar və bəndlər, körpülər, ciğırlar, terraslar, drenaj boruları, yollar və yaxud digər döşənmə səthləri;

29.1.7. tikinti, quraşdırma və yaxud montaj işləri aparılan əmlak və yaxud tikililər;

29.1.8. elektrik cihazının və yaxud elektrik qurğusunun bilavasitə içində baş verən cərəyan axması və yaxud həddən artıq təzyiq nəticəsində və yaxud həmin hissənin özündə baş verən qısaqapanma və yaxud həddən artıq yüklənmə səbəbindən zədələnən hər hansı hissəsi (bu cür səbəblərdən əmələ gələn yanğın nəticəsində məhv olma və yaxud zədələnmə halları istisna olmaqla);

29.1.9. kosmos və kosmosla bağlı olan risklər, o cümlədən, lakin bunlarla məhdudlaşmayaraq, peykler, kosmik gəmi, start meydançaları, daşıyıcı raketlər və bu avadanlıqların əsas komponentləri;

29.1.10. Sığortalı tərəfindən şərti satış, trast idarəetmə sazişi, möhlətli ödəniş planı və yaxud digər möhlətli ödəniş sistemlərinin şərtləri altında satılan əmlak;

29.1.11. ötürücü və yaxud paylayıcı elektrik və yaxud telekommunikasiya xətləri və boruları;

29.1.12. əsasları ən aşağıda yerləşən zirzəmi döşəməsindən və yaxud əgər heç bir zirzəmi yoxdursa, yerin səthindən aşağıda yerləşirsə, maşınlar və yaxud qazanlar;

29.1.13. yeraltı borular, bacalar və yaxud drenaj kanalları;

29.1.14. partlayıcılar;

29.1.15. hava və yaxud su nəqliyyatı ilə daşındığı zaman şəxsi əmlak; dəniz mühitinin bütün təsirləri, o cümlədən, lakin bunlarla məhdudlaşmayaraq, neft/qaz buruqları və istehsalat avadanlığı;

29.1.16. bu və ya istənilən başqa sığorta müqaviləsinin başqa formada sığorta təminatı ilə əhatə olunmuş və xüsusi olaraq daha ətraflı şəkildə təsvir edilən əmlak;

30. SİĞORTA TƏMİNATINDAN İSTİSNALAR

30.1. Aşağıdakıların nəticəsində sığortalanan əmlaka dəymiş zərərlərə görə sığorta təminatı verilmir:

30.1.1. hər hansı mülki məsuliyyət;

30.1.2. hər hansı bədən xəsarəti;

30.1.3. aşağıda qeyd olunan səbəblər üzündən və yaxud onlarla əlaqədar olaraq hər hansı əmlakın itkisi, məhv olması və yaxud zədələnməsi və yaxud birbaşa olaraq və ya dolayısı ilə bunların nəticəsində, vasitəsilə və yaxud bunlardan irəli gələn hər hansı dolaylı itki və zərər:

30.1.3.1. hər hansı nüvə yanacağının və yaxud hər hansı nüvə yanacağının yanma məhsulu olan nüvə tullantılarının əmələ gətirdiyi ionlaşdırıcı şüalanma və yaxud radioaktiv çirklənmə;

30.1.3.2. hər hansı partlayıcı nüvə qurğusunun və yaxud onların nüvə komponentlərinin radioaktiv, toksik, partlayıcı və yaxud digər təhlükəli xüsusiyyətləri;

30.1.3.3. idarə olunan və yaxud idarə olunmayan olmasından asılı olmayaraq bütün nüvə reaksiyaları, nüvə radiasiyaları və yaxud radioaktiv çirklənmələr və bu cür itkinin və ya zərərin bilavasitə və ya dolayısı ilə, yaxında və ya uzaqda, tamamilə və ya qismən olaraq sığorta edilmiş təhlükə(lər) nəticəsində, vasitəsilə baş verməsindən və yaxud ağırlaşdırılmasından asılı olmayaraq; və ya

30.1.3.4. dolayısı ilə aşağıda qeyd olunan səbəblər üzündən, vasitəsilə və yaxud onların nəticəsi olaraq hər hansı əmlakın itkisi və yaxud zədələnməsi: sülh və yaxud müharibə şəraitində aparılan hərbi əməliyyatları və ya düşmənlərin hərəkəti, o cümlədən, aşağıda qeyd olunanlar tərəfindən faktiki həyata keçirilən, təhlükə doğuran və yaxud gözlənilən hücumla qarşı aparılan əngəlləyici, döyüş və müdafiə əməliyyatları:

- hər hansı dövlət və yaxud suveren hakimiyyət (de-yure və yaxud de-fakto) və yaxud silahlı qüvvələrə, hərbi dəniz qüvvələrinə və yaxud hərbi hava qüvvələrinə malik olan və ya istifadə edən hər hansı hakimiyyət;
- silahlı qüvvələr, hərbi dəniz qüvvələri və yaxud hərbi hava qüvvələri; və yaxud
- hər hansı bu cür dövlətin, gücün, hakimiyyətin və yaxud qüvvələrin agentləri;

30.1.3.5. atom nüvəsinin parçalanması və yaxud radioaktiv qüvvə;

30.1.3.6. bilavasitə və ya dolayısı ilə aşağıda qeyd olunan səbəblər üzündən, onların vasitəsilə və yaxud onların nəticəsi olaraq hər hansı əmlakın itkisi və yaxud zədələnməsi:

- tətillər, lokauta məruz qalmış işçilər, fəhlə iğtişaşları, ictimai iğtişaşlar və qəsdən vurulan ziyan, üsyan, qiyam, inqilab, vətəndaş müharibəsi, qəsb edilmiş hakimiyyət, terror aktları, təxribat və yaxud bu cür halların baş verməsinə qarşı dövlətin hakimiyyət orqanı tərəfindən görülən maneə, mübarizə və yaxud müdafiə tədbiri;

30.1.3.7. aşağıda qeyd olunan səbəblər üzündən və yaxud onlarla əlaqədar olaraq hər hansı əmlakın itkisi, məhv olması və yaxud zədələnməsi və bunun nəticəsində və yaxud bundan irəli gələn hər hansı zərər və yaxud xərc və yaxud birbaşa olaraq və ya dolayısı ilə bunların nəticəsində, vasitəsilə və yaxud bunlardan irəli gələn hər hansı dolaylı itki və zərər:

- Əmlakın yerləşdiyi ölkənin və ya ərazinin de-yure və ya de-fakto hökuməti və yaxud hər hansı dövlət hakimiyyət orqanı, bələdiyyə və ya yerli hakimiyyət orqanı tərəfindən çıxarılmış əmrə görə əmlakın müsadirə, ekspropriasiya edilməsi, milliləşdirilməsi, zorla mənimsənilməsi, rekvizisiya edilməsi, məhv edilməsi və ya zədələnməsi;
- karantin və ya gömrük qaydalarına əsasən müsadirə edilməsi və yaxud məhv edilməsi;

30.1.3.8. səs və ya səs sürətindən yüksək sürətlə hərəkət edən təyyarələr və yaxud digər hava aparatlarının yaratdığı təzyiq dalğaları;

30.1.3.9. Sığortalının və ya onun hər hansı işçisinin, agentinin və yaxud bu sığorta müqaviləsinə əsasən sığorta edilmiş əmlakın həvalə oluna biləcəyi digər şəxsin etibarsızlığı və ya vicdansızlığı; sığortalının könüllü şəkildə təşviq olduğu qeyri-qanuni əməliyyat, hiylə və ya qərəzli çağırışlarda iştirakı nəticəsində dəymiş itki və ya zərər; əmlakın hər hansı izah edilə bilinməyən səbəbdən itkisi, dağılması və ya ona zərər dəyməsi, müəmmalı yox olması və ya əskikliyi;

30.1.3.10. elektrik qövsünün əmələ gəlməsi, elektrik cihazlarının, qurğularının, armaturların, elektrik xətlərinin və yaxud digər elektrik qurğularının zədələnməsi və ya pozulması;

30.1.3.11. Sığortalının malik olduğu, işlətdiyi və ya idarə etdiyi əmlakda mərkəzdənqaçma qüvvəsi səbəbindən yaranan mexaniki sınıma, nasazlıq, qırılma və ya dağılma;

30.1.3.12. Binaların sığorta müqaviləsində qeyd edilməyən risklər nəticəsində dağılması və yaxud çatlaması;

30.1.3.13. ləngimə, bazar itkisi, tədrici pisləşmə, gizli qüsurlar, istənilən növ həşəratlar, parazitlər, yoluxma, çirklənmə, adi köhnəlmə və dağılma, nəmişlik və ya atmosferin quraqlığı, hərərətin və ya rütubətin ifrat və ya kəskin dəyişən göstəriciləri, qatı duman və smog, sıxılma,

kiçilmə, buxarlanma, çəkinin itməsi, pas, yaş və ya quru çürüntü, korroziya, rəngdə, quruluşda, dadda və ya işləmədə baş verən dəyişiklik;

30.1.3.14.məlumatların işlənmə vasitələrində baş verən maqnit və yaxud elektrik zədələnməsi, kompüter sistemlərində olan elektron sənədlərin və yaxud başqa qeydlərin, proqramların və ya proqram təminatlarının pozulması, təhrif olunması və yaxud korlanması;

30.1.3.15.ichində maye materiallar saxlanan aqreqatların, maye materialları ötürücü xətlərin və/və yaxud onların tərkib hissələri olan ləvazimatların içindəki materialların bərkiməsi;

30.1.3.16.aşağıda qeyd olunanlara dair hər hansı fərmanın, qanunun, əsasnamənin və yaxud əmrin bilavasitə və ya dolayısı ilə məcburi qaydada həyata keçirilməsi:

- bu sığorta müqaviləsinə əsasən sığorta edilmiş hər hansı əmlakın tikintisi, təmiri və yaxud sökülməsi; və yaxud
- istehsal, qablaşdırma, nişanlama haqqında qanunlar və yaxud malların, əmtəənin, məmulatların və yaxud digər məhsulların sığortalı tərəfindən paylanması;

30.1.3.17. suyun və ya başqa mayələrin zirzəmilərdə saxlanan ehtiyatlara (əmlaklara) zərər vurması, əgər belə ehtiyatlar rəflərdə, ləmələrdə, taxçalarda, döşəmə səviyyəsindən ən azı 20 sm olan altlıqların, paletlərin və/və yaxud stellajların üstündə saxlanılmayıbsa;

30.1.3.18. qazanların, ekonomayzerlərin, tutumların, borucuq və boruların çatlaması, qırılması, dağılması və yaxud həddən artıq qızması, nippellərin axması və/və yaxud qazanların qaynaq yerlərinin buraxması;

30.1.3.19. üçüncü şəxslər üçün bağlı və ya keçilməsi onlar üçün imkansız olan binalara (tikililərə) sındırmaqla (qırmaqla, dağıtmaqla və s.) qanunsuz daxil olub oğurluq edilməsi və ya oğurluğa cəhd göstərilməsi nəticəsində sığortalanmış əmlakın yoxa çıxması və zədələnməsi istisna edilməklə, naməlum şəraitdə itməsi, yoxa çıxması və ya oğurlanması.

30.1.3.20. layihədə, spesifikasiyada, emalda, istehsalda, iş ustalıqında, materiallarda olan səhvlər və yaxud qüsurlar;

30.1.3.21. mexanizmlərin və ya maşınların sınması və yaxud elektron və ya elektrik nasazlığı və ya pozulması;

30.1.3.22.Əmlaka təchiz edilən elektrik enerjisinin və ya başqa kommunal xidmət növünün kəsilməsi;

30.1.3.23.qrunt sularının səviyyəsində dəyişikliklər və bu cür dəyişikliklərin səbəb olduğu ziyan və ya itki;

30.1.3.24. boş və yaxud istifadəsiz bina(lar)da su boruları sisteminin və ya yanğınsöndürmə sistemlərinin donması və yaxud qızması nəticəsində baş verən itki və ya zədə;

30.1.3.25. oğurluq, toz və yaxud hər hansı hava şəraitinin təsiri nəticəsində (ildırım istisna olaraq) açıq yerdə saxlanılan şəxsi əmlakın zədələnməsi və yaxud itkisi;

30.1.3.26. Çirklənmə; lakin aşağıdakılar səbəbindən dəyən zərərlər xüsusi istisna olmadığı təqdirdə təminatə daxildir:

- yanğın, çirklənmə, ildırım, partlayış, təyyarə və yaxud digər hava aparatları və yaxud onlardan düşən əşyalar, qiyam, ictimai iğtişaşlar, tətillər, lokaut, məruz qalmış işçilər, fəhlə iğtişaşlarında iştirak edən şəxslər, zəlzələ, tufan, daşqın, hər hansı rezervuardan, aparatdan və yaxud borudan suyun sızması, hər hansı yol nəqliyyat vasitəsi və ya heyvanın vurduğu təsir, oğurluq və ya oğurluğa cəhd nəticəsində baş verən çirklənmə və ya yoluxma;

30.1.3.27.faktiki olaraq iş zamanı və bu cür işin nəticəsi olaraq mallara vurulan ziyan;

30.1.3.28. yolda olan əmlaka aid olaraq (əgər sığortalanıbsa), uyğun olmayan qablaşdırma, əyilmə, əzilmə, çapılma, korlanma və yaxud cızılma.

30.1.3.29.yeraltı yanğın, vulkan püskürməsi və yaxud belə halların nəticəsində baş verən hər hansı yanğın və ya partlayış.

30.1.3.30. Sığorta Müqaviləsində və ya onun hər hansı əlavələrində nəzərdə tutulmuş müddəalara baxmayaraq, bununla bəyan edilir və razılaşdırılır ki, bütün digər şərtləri

üstələyən birinci dərəcəli istisna kimi, sığorta müqaviləsi aşağıda qeyd edilmiş səbəblərə görə hər hansı əmlaka vurulmuş itkini, məhv olmanı və ya zədəni və yaxud bunlardan nəticələnən hər hansı itkini əhatə etmir:

- qiyamlar, tətilər, işçilərin lokauta məruz qalması, fəhlə iğtişaşları, ictimai iğtişaşlar;
- hər hansı qeyri-qanuni cəmiyyət adından və yaxud belə cəmiyyətlə əlaqəli olaraq hərəkət edən şəxs və ya şəxslər tərəfindən törədilən cinayətkar hərəkət;

Qeyd: "Qeyri-qanuni cəmiyyət" terrorizm fəaliyyəti ilə məşğul olan istənilən təşkilatı nəzərdə tutur və sığorta müqaviləsinin təsiri olan ərazidə bütün münasib vaxtlarda qadağan edilmiş təşkilatı özünə daxil edir.

30.1.3.31.sığortalanmış binaların və tikililərin əsaslı təmir və ya digər məqsədlər üçün 60 gündən daha uzun müddətə boşaldılması halında su kəmərləri, kanalizasiya, isitmə və yanğına qarşı sistemlərin söndürülməməsi və onların sudan və buxardan vaxtında azad edilməsinin təmin edilməməsi nəticəsində dəyən ziyan.

30.1.3.32.sığorta edilmiş əmlakın faktiki olaraq işlənən və bilavasitə bunun nəticəsində və yaxud hər hansı sınaq, təmir, nizamlaşdırma, istismar və yaxud texniki xidmət işlərinin aparılması ilə əlaqədar olaraq istifadə olunan hissəsi. Bu istisna bu bölmə ilə sığorta edilmiş digər əmlakın itkisi və yaxud zədələnməsi halına şamil edilməyəcəkdir;

30.1.3.33.qiymətli sənədlər və materiallar haqqında, o cümlədən, elektron və ya maqnit daşıyıcılarda mövcud olan məlumatların tədqiq edilməsinə, əvəz edilməsinə və yaxud bərpa edilməsinə çəkilən xərclər;

30.1.3.34.nüvə enerjisinin törətdiyi risklər və atom nüvəsinin parçalanması və yaxud radioaktiv qüvvənin istifadə olunduğu hər hansı müharibə silahı.

“Qala Sığorta” ASC
Əmlak sığortası qaydaları
üzrə tarif dərəcələrinin iqtisadi əsaslandırılması

Tarif dərəcələrinin əsaslandırılması “Qeyri-həyat sığortası sahəsi üzrə sığorta tariflərinin hesablanması haqqında” Metodikadan istifadə edilməklə aparılır. Tarif dərəcəsini hesablayarkən əvvəlcə netto-dərəcəni hesablayırlar. Netto-dərəcənin hesablanmasında aşağıdakı məlumatlardan istifadə edilir:

1. Sığorta hadisəsinin baş verməsi ehtimalı (q) – 0.01;
2. Bir sığorta müqaviləsi üzrə orta sığorta məbləği (SM) – 150 000 manat;
3. Bir sığorta hadisəsi üzrə orta sığorta ödənişi ($SÖ$) – 5000 manat;
4. Bağlanılanacaq sığorta müqavilələrinin sayı (n) – 10000 .

T_n , T_{θ} və T_r ilə müvafiq olaraq netto-dərəcəni, onun əsas hissəsini və risk üstəliyini işarə edək. Netto-dərəcənin əsas hissəsi 100 manat sığorta məbləğinə uyğun olaraq aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$T_{\theta} = 100 * q * \frac{SÖ}{SM}$$

$$T_{\theta} = 100 * 0.01 * \frac{5000}{150000} = 0.03 \text{ manat}$$

Risk üstəliyini hesablamaq üçün təminat ehtimalını $\gamma = 0.95$ götürək. Bu halda həmin ehtimala uyğun əmsal $\alpha(\gamma) = 1.645$ olur. Risk üstəliyi aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$T_r = 1.2 * T_{\theta} * \alpha(\gamma) \sqrt{\frac{(1-q)}{nq}}$$

$$T_r = 1.2 * 0.03 * 1.645 * \sqrt{\frac{(1-0.01)}{10000*0.01}} = 0.007 \text{ manat}$$

$$T_n = T_{\theta} + T_r$$

$$T_n = 0.03 + 0.007 = 0.037 \text{ manat}$$

Tarif dərəcələrinin strukturu: netto-dərəcə - 55% , yüklənmə - 45% .

45% yüklənməyə daxildir:

40% komissiyon muzzd, 3% digər administrativ xərclər və 2% tarif mənfəəti.

Brutto-dərəcəni T_b ilə işarə edək. Onda brutto-dərəcənin hesablanması düsturuna əsasən

$$T_b = \frac{T_n}{1-f}$$

$$Tb = \frac{0.037}{1-0.45} = 0.073 \text{ manat}$$

Yekun tarif dərəcələri 0.00001% – 10% aralığında dəyişir.

Sığorta risklərin qiymətləndirilməsinə təsir edən faktorlar və onlara uyğun Baza sığorta tarifinə tətbiq edilən differensiallaşma əmsallar.

Sığorta risklərə təsir edən faktorlar	differensiallaşma əmsalların variasiya diapazonu (min,max)
---------------------------------------	--

min	max
-----	-----

Avtomatik yanğınsöndürmə sistemində yanğın detektorunun mövcudluğu	0.5	5
Yanğının aşkarlanması və xəbərdar edilməsi vasitələrinin və sistemlərinin mövcudluğu	0.01	4
Yanğınsöndürmə sistemlərinin mövcudluğu	0.01	4

Aşağıda qeyd olunan fəaliyyətlə məşğul olan müəssisələrin sığorta obyektinə yaxın yerləşməsi

Boğaların, lakların emalı və istehsalı, digər yanan mayelərin emalı və istehsal, satışı və saxlanması	0.02	4.5
Neftin emalı, qəbulu, satışı və saxlanması	0.01	10
Neft məhsulları, qaz, torf, plastik maddələrin istehsalı, emalı satışı və saxlanması	0.01	10
Üzvi məhsulların və partlayıcı kimyəvi maddələrin istehsalı, satışı və saxlanması	0.005	4

Əmlakın yerləşdiyi bölgə	0.01	10
Əmlakın yerləşdiyi ərazinin zəlzələyə məruz qalması	0.02	4.5
Əmlakın yerləşdiyi ərazinin digər təbii fəlakətlərə məruz qalması	0.02	4.5
Dağlıq ərazidə yerləşmə	0.02	4.5
Şərtlə və ya şərtsiz azadolmanın tətbiqi	0.01	3.5
Sığorta müddəti	0.00001	3.5
Zərər tarixçəsi	0.00001	10

Xarici valyutada müqavilə bağlayarkən, məzənnənin dəyişməsi riski ilə əlaqədar valyutalarda tarifi hesablayarkən differensiallaşma əmsal tətbiq olunur.

EURO	-	2
USD	-	1.5
RUB	0.5	1.2